

Projekt

z dnia 14 października 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W BODZENTYNIE**

z dnia 2024 r.

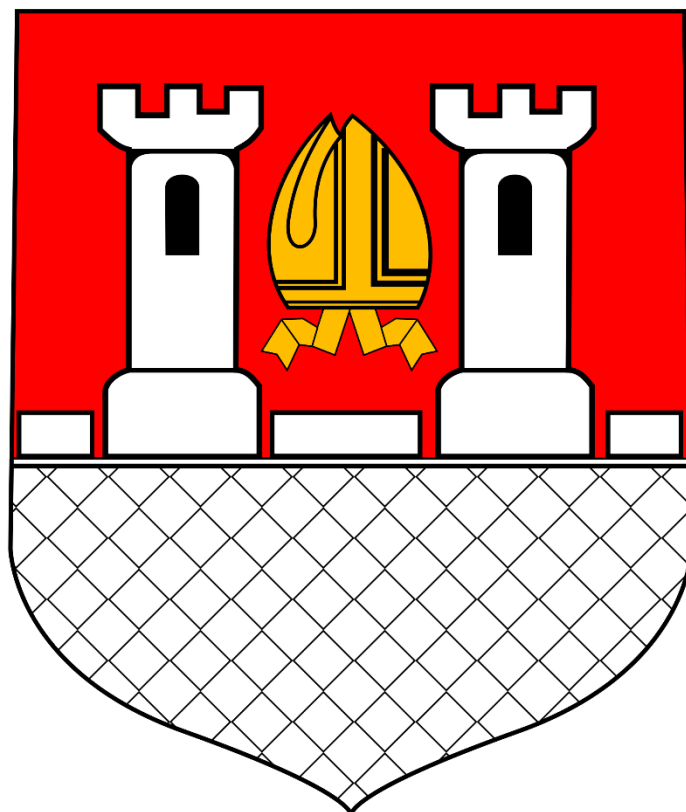
w sprawie przyjęcia programu postępowania naprawczego Gminy Bodzentyn

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. ustawy o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2024 r. Dz. U. poz. 1465) oraz 240a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity z 2023 r. Dz. U. poz. 1270 z późn. zm.), Rada Miejska w Bodzentynie uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwała się program postępowania naprawczego Gminy Bodzentyn, zgodnie z załącznikiem Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Gmina Bodzentyn

Program Postępowania Naprawczego

w oparciu o art. 240a ustawy o finansach publicznych

październik 2024 r.

Spis treści

Wstęp	3
a. Program postępowania naprawczego w ustawie o finansach publicznych	3
b. Geneza programu postępowania naprawczego w Gminie Bodzentyn	4
I. Analiza finansów Gminy w latach 2021 - 2024.....	5
a. Dochody.....	5
b. Wydatki	8
c. Analiza wskaźnikowa finansów oświaty w Gminie.....	18
d. Wynik budżetu.....	28
e. Zobowiązania długoterminowe z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji.....	33
f. Zobowiązania krótkoterminowe i poręczenia	35
g. Podsumowanie	36
II. Przedsięwzięcia naprawcze w zakresie dochodów i wydatków od 2025 r.	37
a. Ograniczenie wydatków bieżących.....	37
b. Wzrost dochodów bieżących.....	39
c. Podsumowanie	40
III. Pozyskanie finansowania.....	41
a. Analiza zdolności kredytowej	41
b. Określenie potrzeb finansowych i plan restrukturyzacji	48
c. Wybór instrumentu dłużnego	54
IV. Podsumowanie Programu Postępowania Naprawczego	56
V. Plan wdrożenia programu naprawczego	58
a. Wzrost dochodów bieżących.....	58
b. Ograniczenie wydatków bieżących.....	58
c. Pozyskanie finansowania.....	58
Załączniki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
a. Wieloletnia prognoza finansowa na lata 2024-2047.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Wstęp

a. Program postępowania naprawczego w ustawie o finansach publicznych

Niezachowanie wymogów wynikających z art. 242-244 ustawy o finansach publicznych z 2009 r. (dalej: UFP, ustawa), skutkuje brakiem możliwości uchwalenia budżetu JST i towarzyszącej mu wieloletniej prognozy finansowej na „zwykłych” warunkach¹. W takim przypadku kolegium regionalnej izby obrachunkowej (dalej: RIO) powinno wezwać jednostkę do opracowania programu postępowania naprawczego (dalej: PPN) i wdrożenia go poprzez podjęcie stosownej uchwały. Z inicjatywą wezwania do wprowadzenia PPN kolegium RIO może wyjść w oparciu o przedłożone przez zarząd jednostki projekty uchwały budżetowej i wieloletniej prognozy finansowej (lub zmiany tychże), zawierające ww. uchybienia. Do podjęcia uchwały dotyczącej programu postępowania naprawczego uprawniony jest organ stanowiący JST, tj. w przypadku Bodzentyna Rada Miejska. PPN powinien zostać przedłożony przez JST do zaopiniowania właściwej RIO w ciągu 45 dni od daty dostarczenia wezwania. Przesłanie wezwania przez kolegium RIO obliguje JST do podjęcia ww. działań pod sankcją narzucenia uchwały budżetowej przez samą RIO. Program postępowania naprawczego zawiera (przy czym poniższa lista może być rozszerzona)²:

- analizę stanu finansów JST, w tym określenie przyczyn zagrożenia realizacji zadań publicznych,
- plan przedsięwzięć naprawczych, wraz z harmonogramem ich wprowadzania, zmierzających do usunięcia zagrożenia realizacji zadań publicznych przez JST oraz zachowania relacji określonej w art. 242–244 UFP,
- przewidywane efekty finansowe poszczególnych, planowanych przedsięwzięć naprawczych, wraz z określeniem sposobu ich obliczania.

PPN może być uchwalony na okres nieprzekraczający 3 kolejnych lat budżetowych. Oznacza to, że możliwy jest krótszy okres trwania programu. W okresie trwania PPN Rada Miejska może uchwalać WPF oraz budżet jednostki oraz ich zmiany bez zachowania relacji określonej w art. 242 - 244 UFP. Jednocześnie niezachowanie relacji może dotyczyć jedynie spłat zobowiązań istniejących na dzień uchwalenia programu postępowania naprawczego³. Art. 224 ust. 1 pkt 2 lit. b wskazuje, że relacja określona w art. 242-244 uofp musi zostać zachowana na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki udzielonej z budżetu państwa. Jeżeli zatem PPN uchwalany na okres 3 lat budżetowych zakłada ubieganie się o pożyczkę z budżetu państwa i jej spłatę wykraczającą poza okres realizacji PPN

¹ art. 240a ust. 1 UFP.

² art. 240a ust. 1, 3 i 7 UFP.

³ art. 240a ust. 2, 4 i 9 UFP.

to ewentualne prognozowane przekroczenie relacji z art. 242-244 uofp w okresie dłuższym niż 3 lata, nie powinno stanowić przesłanki do wydania negatywnej opinii RIO o tym programie.

W czasie realizacji PPN objęta nim jednostka styka się z szeregiem ograniczeń. Jednostka taka nie ma możliwości:

- podejmowania nowych inwestycji finansowanych kredytem, pożyczką lub emisją papierów wartościowych,
- udzielania pomocy finansowej innym JST,
- udzielania poręczeń, gwarancji i pożyczek,
- ponoszenia wydatków na promocję jednostki,
- ponoszenia wydatków na fundusz sołecki,

a także ogranicza realizację zadań innych niż obligatoryjne, finansowanych ze środków własnych. Ponadto w okresie tym pojawiają się ograniczenia w zakresie podnoszenia diet radnych oraz wynagrodzenia zarządu JST⁴.

Wprowadzenie PPN ma na celu zdyscyplinowanie władz samorządowych w zakresie polityki budżetowej. Czas trwania programu ma być okresem działań naprawczych.

b. Geneza programu postępowania naprawczego w Gminie Bodzentyn

Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach w uchwale Nr 95/2024 z dnia 5 września 2024 r. wezwało Gminę Bodzentyn do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz przedłożenia tego programu celem zaopiniowania do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach.

W uzasadnieniu do ww. uchwały, na podstawie kontroli przeprowadzonej przez Regionalną Izbę Obrachunkową (dalej: RIO), Kolegium RIO stwierdziło nierealistyczność dochodów i wydatków w uchwale budżetowej, pogarszającą się sytuację finansową Gminy, co stanowi zagrożenie dla realizacji zadań publicznych i prawidłowej gospodarki finansowej przez Gminę Bodzentyn w 2024 r. i latach kolejnych oraz niezachowanie relacji określonej w art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych (dalej: ufp).

Kolegium swoje stwierdzenie uzasadniło przede wszystkim niezachowaniem relacji określonej w art. 243 ust. 1 ufp. Przekroczenie wskaźnika dopuszczalnej spłaty zadłużenia w latach 2025 - 2028 nastąpiło na skutek urealnienia budżetu poprzez zmniejszenie dochodów bieżących na kwotę ok. 17,7 mln zł oraz

⁴ art. 240a ust. 5 i 6 UFP.

zwiększenia wydatków budżetowych. W konsekwencji Rada Miejska, uchwałą nr VI/25/2024 z dnia 23 sierpnia przyjęła WPF, która nie spełniała relacji z art. 243 ufp w latach 2025 – 2028.

Zgodnie z art. 240a ust. 1 UFP, program postępowania naprawczego Gminy Bodzentyn zawiera analizę finansów JST, plan przedsięwzięć naprawczych oraz przewidywane efekty działań. Analiza finansów dotknęła części historycznej, dotyczącej wykończeń budżetu w latach 2021 - 2023 oraz planu budżetu na 2024 r. (aktualnego na chwilę opracowania dokumentu, chyba że wskazano inaczej).

I. Analiza finansów Gminy w latach 2021 - 2024

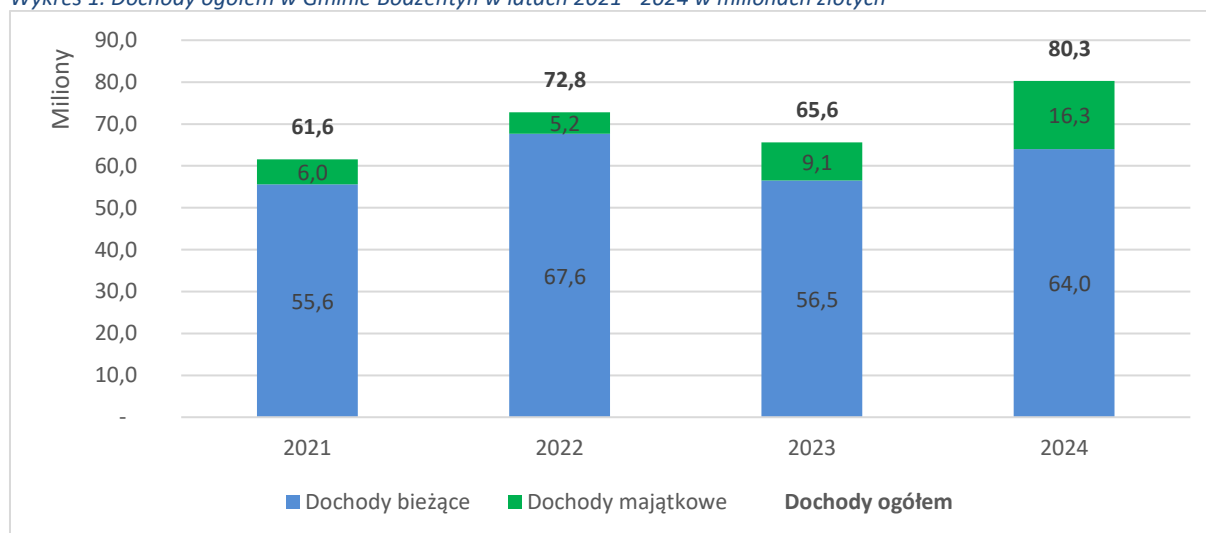
Pogłębiona analiza została przeprowadzona w perspektywie lat 2021 - 2024. Przyjęto założenie, że okres czteroletni będzie wystarczający dla potrzeb oceny finansów jednostki samorządu terytorialnego, w tym określenia przyczyn zagrożenia realizacji zadań publicznych.

Przedstawione dane dot. lat 2021 - 2024 pochodzą z odpowiednich sprawozdań Rb. Dane dotyczące roku 2024 stanowią plan budżetu na chwilę opracowania dokumentu (chyba, że wskazano inaczej).

a. Dochody

Poniższy wykres przedstawia dochody ogółem Gminy w badanym okresie w podziale na dochody bieżące i majątkowe.

Wykres 1. Dochody ogółem w Gminie Bodzentyn w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

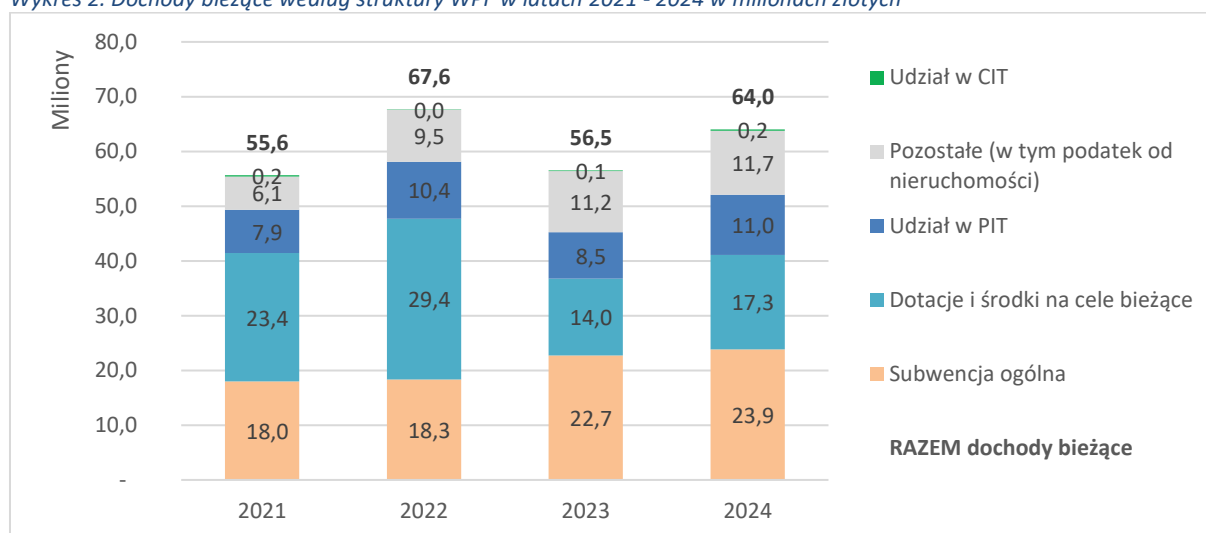
Dochody ogółem w latach 2021 - 2023 Gmina wykonywała na poziomie 61,6 - 72,8 mln zł, przy czym za 55,6 - 67,6 mln zł z tej kwoty odpowiadały dochody bieżące, które z reguły cechuje większa powtarzalność niż dochody majątkowe, które mają charakter incydentalny. Plan na 2024 rok przewiduje dochody ogółem na poziomie 80,3 mln zł z czego 64,0 mln zł dochodów bieżących oraz 16,3

mln zł dochodów majątkowych. W dalszej części opracowania dokonano pogłębionej analizy dochodów.

Dochody bieżące

Następny wykres przedstawia dochody bieżące Gminy podzielone na źródła według struktury dla wieloletniej prognozy finansowej.

Wykres 2. Dochody bieżące według struktury WPF w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Największymi składnikami dochodów Gminy są dochody z subwencji i dotacji zewnętrznych. Subwencja ogólna dla Gminy od 2021 r. stale rośnie (**od 18,0 mln zł do 23,9 mln zł**). **Na wysokość subwencji Gmina nie ma bezpośredniego, krótkookresowego wpływu.** Największą częścią subwencji ogólnej jest część oświatowa, która w latach 2021 – 2023 wyniosła 10,2 – 12,7 mln zł. Plan na 2024 rok wynosi 17,1 mln zł. Wysokość subwencji oświatowej zależy od zakresu zadań oświatowych realizowanych przez jednostki oraz liczby uczniów i rozdzielanej według zasad określonych w rozporządzeniu ministra edukacji w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego. Część wyrównawcza stanowi ok. 6,1 do 6,6 mln zł. Środki te finansowane są z tzw. „janosikowego”. Część wyrównawcza subwencji jest należna gminom, których wskaźnik dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest mniejszy niż 92% wskaźnika dochodu podatkowego dla wszystkich gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz których gęstość zaludnienia jest niższa niż średnia gęstość zaludnienia kraju.

Dotacje bieżące charakteryzują się istotną zmiennością, ponieważ w analizowanych latach wynoszą odpowiednio: w 2021 roku 23,4 mln zł, by w 2022 roku wzrosnąć do 29,4 mln zł, potem spaść do poziomu 14,0 mln zł w 2023 roku. Główny wpływ na omawianą zmienność miało przejęcie przez ZUS rozliczania świadczeń „500+” od czerwca 2022 r. oraz nieprzewidziane zdarzenia, m.in: pandemia COVID-19. Kryzys zdrowotny, wywołany pandemią koronawirusa, nałożył na gminę konieczność

przekształcenia wielu obszarów funkcjonowania – od edukacji po usługi społeczne, stawiając przed nią wyzwania zarówno operacyjne, jak i finansowe. Przykładowo, w 2022 r. dotacja bieżąca z funduszu przeciwdziałania COVID-19 z przeznaczeniem na dodatek węglowy wyniosła 9,4 mln zł. Opisana relacja nadwyżki do dochodów kształtuje zdolność obsługi długu przez Gminę. W przypadku Gminy Bodzentyn niespełnienie wymaganej relacji z art. 243 ufp jest głównym powodem konieczności wdrożenia programu naprawczego.

Wpływy z pozostałych dochodów bieżących (głównie podatków i opłat lokalnych) kształtują się na poziomie 6,1 - 11,7 mln zł. Wzrost pozostałych dochodów bieżących w latach 2023 – 2024 do poziomu 11,2 – 11,7 mln zł wynikał z dochodów na preferencyjny zakup węgla (0,9 mln zł + 1,6 mln zł) oraz środków otrzymanych z funduszu przeciwdziałania COVID (1,1 mln zł + 0,6 mln zł). Dochody z podatków i opłat to jedyna kategoria dochodów wyróżnionych w WPF, na których planowanie Gmina ma bezpośredni wpływ. Kwoty w pozostałych kategoriach Gmina otrzymuje od władz centralnych.

Kolejnym dużym elementem dochodów bieżących Gminy są dochody z udziału w PIT, które kształtują się na poziomie 7,9 - 8,5 mln zł, co stanowi udział ok. 15%. Pomijalną wartością z punktu widzenia budżetu są natomiast dochody z udziału w CIT (mniej niż 0,3%), co świadczy o braku dużych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy.

Analiza dochodów bieżących wskazuje na względnie stały ich poziom z niewielkim wzrostem (wyłączając wzrost dochodów z dotacji na program „500+” oraz wzrost otrzymywanej subwencji wyrównawczej). Dochody Gminy zatem są stabilne, jednak niedostateczne by pokryć potrzeby wydatkowe Gminy oraz spłatę zobowiązań kredytowych. Sytuacja zadłużeniowa zostanie szerzej omówiona w dalszej części dokumentu.

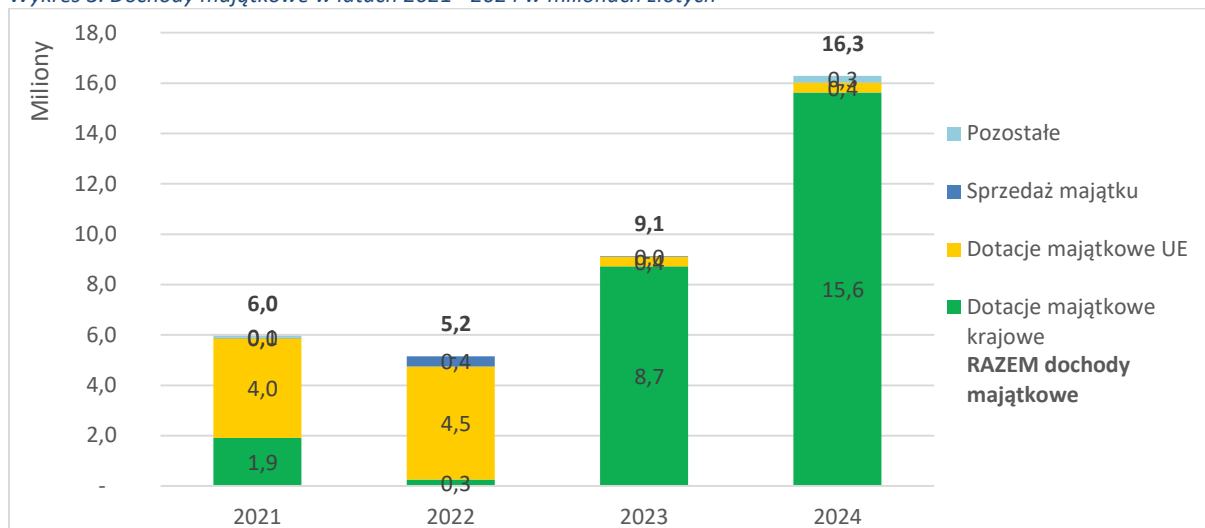
Dochody majątkowe

W badanym okresie dochody majątkowe Gminy charakteryzują się istotną zmiennością (5,2 - 20,8 mln zł rocznie), co potwierdza ich incydentalny charakter.

Poniższy wykres prezentuje dochody majątkowe Gminy Bodzentyn w latach 2021 - 2024. Zastosowano podział taki jak w wieloletniej prognozie finansowej, przy czym w dotacjach i środkach przeznaczonych na inwestycje wyszczególniono te z programów europejskich i pozostałych źródeł.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 3. Dochody majątkowe w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Najistotniejszą kategorią dochodów majątkowych były dotacje inwestycyjne krajowe na łącznie blisko 31,0 mln zł w latach 2021 - 2024, z czego większość Gmina zaplanowała w budżecie na 2024 r. Wysoki plan dotacji w 2024 roku wynika w głównej mierze z dotacji otrzymanych z rządowego funduszu „Polski Łód”. Poniżej przedstawiono największe dotacje krajowe w budżecie na 2024 rok:

- Rozdział 01044 (rolnictwo i łowiectwo: infrastruktura sanitacyjna wsi) 9,9 mln zł,
- Rozdział 80101 (oświata i wychowanie: szkoły podstawowe), łącznie 4,5 mln zł.

Możliwość realizacji inwestycji współfinansowanych bezzwrotnym wsparciem z zewnątrz ułatwiły rozwój Gminy Bodzentyn. Jednocześnie konieczne było znalezienie środków na wkład własny do tych inwestycji, przez co konieczne było zaciągnięcie dodatkowych zobowiązań przez Gminę, co pośrednio przyczyniło się do konieczności wdrożenia działań naprawczych.

Dotacje z UE stanowiły drugie najważniejsze źródło dotacji majątkowych w analizowanym okresie. Największe dotacje z UE dotyczyły m.in. dofinansowania na rewitalizację miasta Bodzentyn etap II (4,2 mln zł w 2022 r.), oraz dotacja na ochotnicze straże pożarne (1,5 mln zł w 2024 r.).

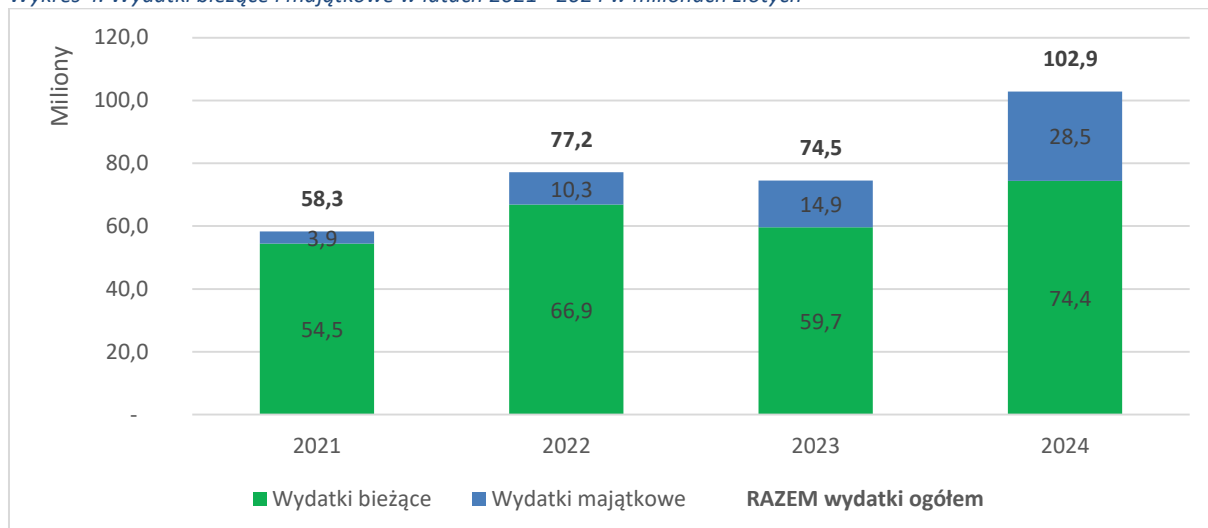
Dochody ze sprzedaży majątku są pomijalne w analizowanym okresie, w latach 2021 – 2023 łączna kwota dochodów z tego tytułu wyniosła poniżej 0,5 mln zł. Plan budżetu na 2024 r. nie przewiduje dochodów z tego tytułu.

b. Wydatki

Poniższy wykres przedstawia wydatki ogółem Gminy w latach 2021 - 2024 w podziale na wydatki bieżące i majątkowe.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 4. Wydatki bieżące i majątkowe w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Wydatki ogółem Gminy Bodzentyn w latach 2021 - 2023 wynosiły między 58,3 - 77,2 mln zł, przy czym ich część bieżąca nieustannie rosła, z 54,5 mln zł do 66,9 mln zł. Plan wydatków bieżący na 2024 rok wynosi 74,4 mln zł.

Wydatki majątkowe Gminy w latach 2021 - 2023 wyniosły łącznie 29,0 mln zł. **W aktualnym planie budżetu wydatki majątkowe wynoszą 28,5 mln zł.** Szczegóły zostały omówione w podrozdziale „Wydatki majątkowe”.

W kolejnych punktach wydatki bieżące i majątkowe zostały poddane poszerzonej analizie.

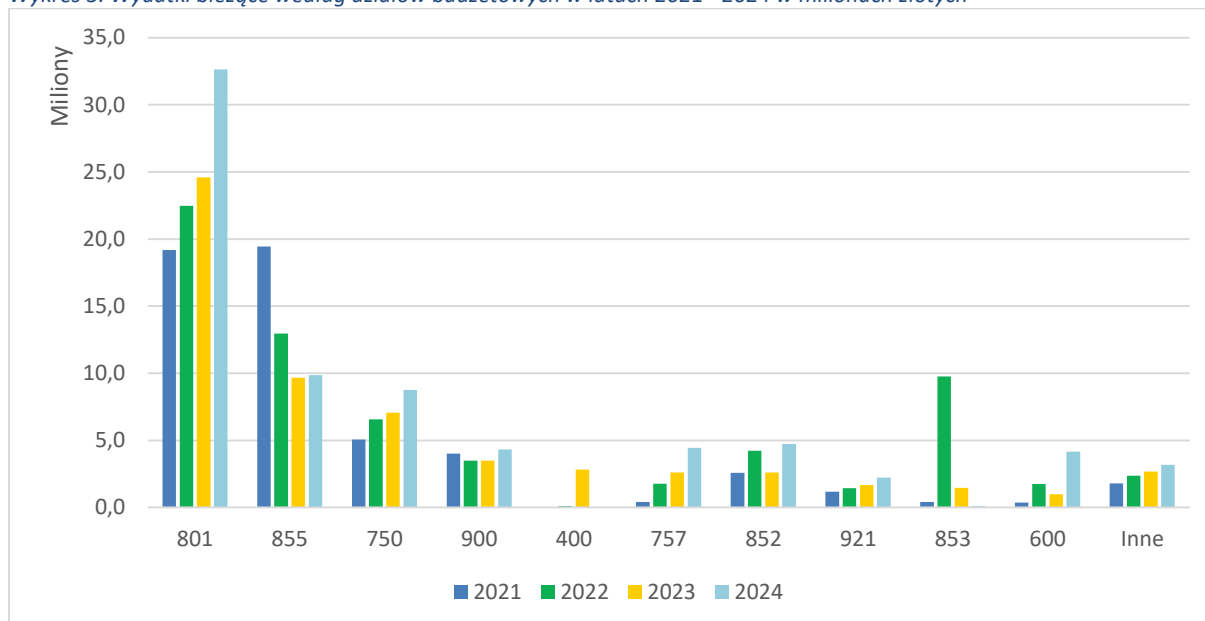
Wydatki bieżące

Poniższy wykres prezentuje wydatki bieżące Gminy Bodzentyn według działów budżetu dla lat 2021 – 2024. Działy zostały uszeregowane wg kwoty wydatków w 2024 r., od największej. Działy, w których wydatki nie przekraczają 2,0 mln zł, połączone zostały w kategorię „Pozostałe”.

Działy budżetu w poniższym wykresie: oświata i wychowanie (801), rodzina (855), administracja publiczna (750), Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (900), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę (400), obsługa długu publicznego (757), pomoc społeczna (852), kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (921), Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (853).

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 5. Wydatki bieżące według działów budżetowych w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Na przestrzeni analizowanych lat dział Oświata i wychowanie jest największą kategorią wydatków bieżących, na które Gmina ma istotny wpływ, i kształtuje się na poziomie 19,1 – 24,6 mln zł rocznie w latach 2021 - 2023, co oznacza ok. 37% całości wydatków bieżących. **10,2 - 12,7 mln zł z tej kwoty pokrywane było przez wpływy z subwencji oświatowej, a więc średnio zaledwie 52% wydatków.** Pozostała część, którą można nazwać „deficytem oświaty”, Gmina musi pokryć z dochodów własnych. W planie budżetu na 2024 r. **uwzględniono wydatki bieżące na oświatę aż o 8,0 mln zł wyższe niż w 2023 r., natomiast subwencja oświatowa ma wynieść tylko o 4,4 mln zł więcej niż w zeszłym roku (plan na 2024 r. dochodów z subwencji wynosi 17,1 mln zł, a wydatki bieżące na oświatę 32,6 mln zł).** Wzrost wydatków bieżących w oświacie jest również efektem podwyżek dla nauczycieli zarządzanych przez władze centralne. Odbyło się to bez wskazania wystarczających źródeł finansowania, a zatem wzrost wynagrodzeń będzie musiał zostać w znacznej części pokryty ze środków własnych budżetu Gminy. Działania naprawcze koniecznie powinny dotknąć sfery oświaty przy uwzględnieniu dobra uczniów i wychowanków.

Drugą największą kategorią były wydatki w dziale rodzina, które systematycznie spadają od 2021 r. z 19,5 mln zł, do 9,9 mln zł w 2024 r. co wynika w głównej mierze z przekazania realizacji programu 500+ od czerwca 2022 r. do ZUS-u.

Trzecią największą kategorią były wydatki w dziale **Administracja publiczna. W 2021 r. wydatki w tym dziale wynosiły 5,1 mln zł, by w ciągu trzech lat wzrosnąć o prawie 67% do poziomu 8,5 mln zł w 2024 r.** Do takiej sytuacji w szczególności przyczynił się wzrost kosztów z tytułu zatrudnienia, a co za tym idzie, naliczanych od nich składek. Działania naprawcze powinny objąć optymalizację administracji, w szczególności kosztów osobowych.

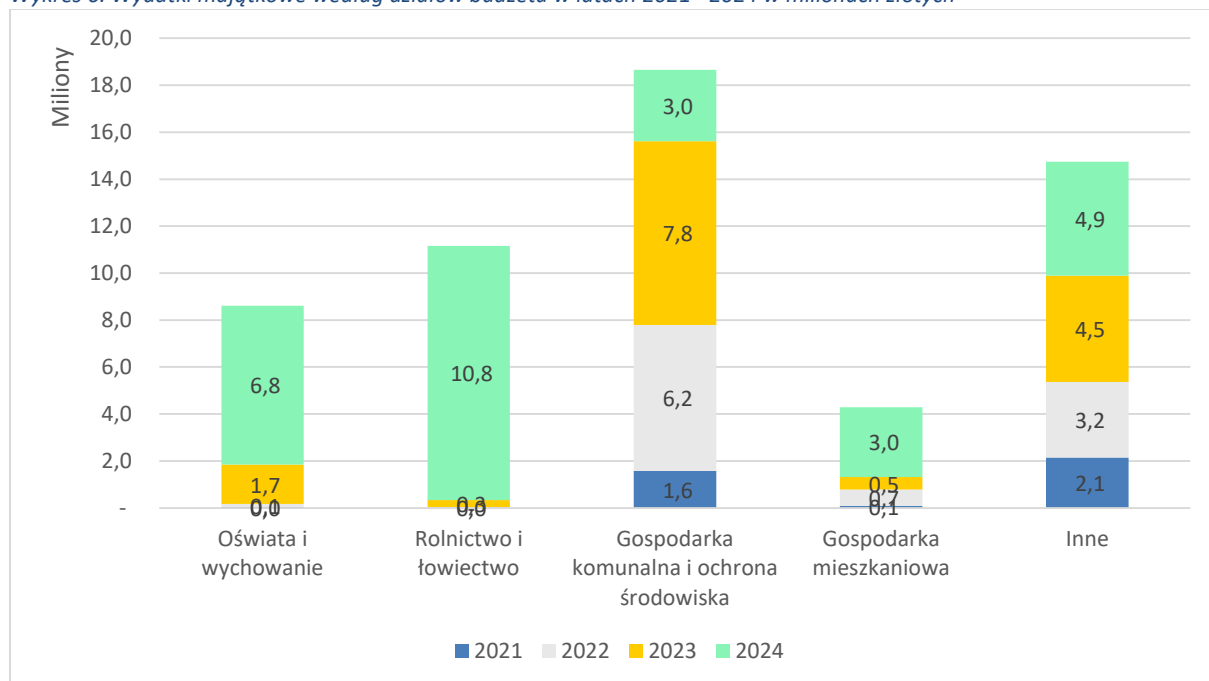
Istotnymi wydatkami bieżącymi były wydatki na pomoc społeczną. W 2022 r. wyniosły ok, 4,2 mln zł, plan na 2024 r. przewiduje 4,7 mln zł. W ramach tej klasyfikacji zostały opłacone świadczenia z GOPS: dodatek węglowy, dodatek dla gospodarstw domowych oraz dla podmiotów wrażliwych, dodatek osłonowy oraz dożywianie dzieci pochodzących z Ukrainy. Wydatki te były w istotnej mierze finansowane z otrzymywanych na te cele dotacji bieżących.

Na uwagę zasługują również wydatki w dziale 757 (obsługa długu publicznego). W tej klasyfikacji umieszcza się odsetki od posiadanego zadłużenia oraz poręczenia. W wyniku coraz większego poziomu zadłużenia Gminy i wzrostu stóp WIBOR (na koniec 2021 r. zadłużenie wyniosło 25,5 mln zł a na koniec 2023 r. wyniosło 34,7 mln zł) koszty odsetkowe wzrosły z 0,4 mln zł w 2021 r. do 2,6 mln zł w 2023 r. Oprócz wysokich kosztów odsetkowych, plan budżetu na 2024 r. zakłada poręczenie do spółki gminnej PUK sp. z o.o. w kwocie ok, 1,7 mln zł.

Wydatki majątkowe

Gmina w latach 2021 - 2023 przeznaczyła nieco ponad 29,0 mln zł na wydatki majątkowe, z czego 65% zrealizowano w 2023 roku, co bezpośrednio wynikało z wysokich otrzymanych dotacji majątkowych w tym roku. Poniższy wykres prezentuje wykonane w latach historycznych i planowane w 2024 r. wydatki inwestycyjne Gminy według działów budżetu.

Wykres 6. Wydatki majątkowe według działów budżetu w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Największe kwoty w badanym okresie zostały zainwestowane w gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (15,6 mln zł + blisko 3,0 mln zł z planu na 2024 r.), oświatę i wychowanie (plan na 2024 r. wynosi 6,8 mln zł), oraz rolnictwo i łowiectwo (plan na 2024 r. 10,8 mln zł).

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

W budżecie Gminy Bodzentyn na 2024 r. zaplanowano do realizacji wydatki majątkowe w kwocie 28,45 mln zł m.in. na następujące zadania inwestycyjne:

- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w msc. Święta Katarzyna i Wzdół Parcele, gm. Bodzentyn,
- Modernizacja budynków użyteczności publicznej i rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy Bodzentyn,
- Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Psarach Starej Wsi o salę gimnastyczną z punktem przedszkolnym i świetlicą wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- Budowa i modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej wraz z wymianą oświetlenia na energooszczędne w Gminie Bodzentyn

Poniższa tabela przedstawia wydatki majątkowe Gminy Bodzentyn w 2024 roku:

Tabela 1. Wydatki majątkowe w 2024 roku

Lp.	Rozdz.	Nazwa przedsięwzięcia	Planowane wydatki	W tym finansowane z pożyczki z MF	Uwagi
			rok budżetowy 2024		
1	01044	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w msc. Święta Katarzyna i Wzdół Parcele, gm. Bodzentyn w latach 2022 - 2024	10 592 863,20	624 059,20	Inwestycja w trakcie realizacji.
2	01044	Wykonanie dokumentacji projektowej kanału tłoczego kanalizacji sanitarnej od msc. Wola Szczygiełkowa do Bodzentyna wraz z projektem rozbiórki oczyszczalni ścieków w msc. Wola Szczygiełkowa w latach 2022 - 2025	100 000,00	100 000,00	Podpisana umowa z projektantem.
3	01044	Wykonanie dokumentacji projektowej budowy sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w msc. Dąbrowa Dolna i Podgórze w latach 2022 - 2024	129 400,00	129 400,00	Podpisana umowa z projektantem.
4	60013	Opracowanie dokumentacji projektowej dla zadania pn.: Budowa ciągu pieszo-rowerowego jednostronnego w ciągu DW 751 za rowem, szer. 3,0 m od km 18+750 (skrzyżowania m. Dąbrowa Górna) do km ok. 26+700	143 485,43	143 485,43	Podpisana umowa dotacji dla Samorządu Województwa, projekt na ukończeniu.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

		(m. Mirocice) dł. 7,95 km " w latach 2020-2024- Pomoc finansowa			
5	60013	Opracowanie dokumentacji projektowej dla przedsięwzięcia pn.:Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 751 na odcinku Wzdół Kolonia-Bodzentyn, od km ok. 11+284,00 do km ok. 16+412,00" w latach 2020-2024- Pomoc finansowa	150 000,00	150 000,00	Podpisana umowa dotacji dla Samorządu Województwa, projekt na ukończeniu.
6	60014	„Wykonanie dokumentacji projektowej przebudowy drogi powiatowej nr 1411T wraz z budową ciągu pieszo-rowerowego w msc. Wola Szczygiełkowa-Celiny-Bodzentyn" w latach 2021-2025- Pomoc rzeczowa	200 000,00	200 000,00	Podpisana umowa z projektantem.
7	60014	Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla zadania pn. " Budowa drogi powiatowej na odcinku Skorucin-Orzechówka" w latach 2020-2024- Pomoc rzeczowa	138 375,00	138 375,00	Podpisana umowa z projektantem.
8	60014	„Wykonanie dokumentacji projektowej przebudowy drogi powiatowej nr 0588T w msc. Podlesie" w latach 2020-2024- Pomoc rzeczowa	220 785,00	220 785,00	Podpisana umowa z projektantem.
9	60014	„Wykonanie dokumentacji projektowej przebudowy drogi powiatowej nr 1406T w msc. Psary Podłazy-Hucisko- Wzdół Kolonia" w latach 2020-2024- Pomoc rzeczowa	249 075,00	249 075,00	Podpisana umowa z projektantem.
10	60014	Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej dla zadania pn."Przebudowa i rozbudowa drogi powiatowej nr 1402T na odcinku od msc. Stara Wieś do skrzyżowania z drogą gminną nr 311017T" w latach 2020-2024- Pomoc rzeczowa	67 650,00	67 650,00	Podpisana umowa z projektantem.
11	60014	„Wykonanie dokumentacji projektowej przebudowy drogi powiatowej nr 1413T w msc. Sieradowice Parcele- Sieradowice Drugie, Śniadka Druga-Śniadka Pierwsza" w	291 190,00	291 190,00	Zadanie zrealizowane.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

		latach 2020-2024- Pomoc rzeczowa			
12	60016	Wykonanie dokumentacji projektowej przebudowy i rozbudowy drogi gminnej w msc. Wzdół Kolonia na odcinku od drogi wojewódzkiej do drogi powiatowej w latach 2021 - 2025	73 000,00	73 000,00	Podpisana umowa z projektantem.
13	60016	Modernizacja infrastruktury drogowej na terenie czterech gmin należących do ZGGŚ na terenie których funkcjonowały PGR w latach 2023-2024	75 000,00	75 000,00	Zadanie zrealizowane.
14	60016	Opracowanie dokumentacji projektowej dla zadania: "Ciąg komunikacyjny ul. Wąskiej i Podmurze w Bodzentynie " w latach 2021-2024	49 000,00	49 000,00	Zadanie zrealizowane.
15	60016	Opracowanie koncepcji programowo-przestrzennej wraz z uzyskaniem decyzji środowiskowej dla zadania pn. Budowa obwodnicy miasta Bodzentyn w latach 2020-2024	183 270,00	183 270,00	Podpisana umowa z projektantem.
16	60016	Wykonanie dokumentacji projektowej oraz budowa drogi asfaltowej wraz z odwodnieniem ul. Leśna, Wrzosowa, Stara Wieś sołectwa Wilków w latach 2019-2024	104 035,24	104 035,24	Podpisana umowa z projektantem.
17	60016	Wykonanie dokumentacji projektowej przebudowy mostu na ulicy Armii Krajowej w Bodzentynie w latach 2018 - 2024	21 550,00	21 550,00	Podpisana umowa z projektantem.
18	60016	Modernizacja infrastruktury drogowej na terenie czterech gmin należących do ZGGŚ na terenie których funkcjonowały PGR- etap II w latach 2024-2025	24 970,00	24 970,00	Zadanie realizowane przez ZGGS. Podpisane umowy z Wykonawcą. Gmina zabezpiecza wkład własny do projektu.
19	60095	Wzmocnienie potencjału gmin Związku Gmin Gór Świętokrzyskich w zakresie infrastruktury drogowej, wodno-kanalizacyjnej, rekreacyjno-sportowej w latach 2024-2025	20 000,00	20 000,00	Zadanie realizowane przez ZGGS. Wybrani Wykonawcy
20	63003	Bezpieczne Góry Świętokrzyskie- budowa infrastruktury służącej wzmocnieniu bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców gmin	1 578 898,45	1 578 898,45	Zadanie w trakcie realizacji.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

		Gór Świętokrzyskich w latach 2023 - 2024			
21	63003	"Opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej modernizacji infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej na terenie gminy Bodzentyn" w latach 2023-2024	5 030,00	5 030,00	Zadanie zrealizowane.
22	70005	Zakup gruntów	25 000,00	25 000,00	Wydano decyzje podziałowe pod zakup gruntów pod poszerzenie drogi.
23	70021	Zakup udziałów w Społecznej Inicjatywie Mieszkaniowej	2 950 000,00	2 950 000,00	Podpisana umowa na zakup udziałów w spółce.
24	72095	"Cyberbezpieczny Samorząd"-wzmocnienie krajowego systemu cyberbezpieczeństwa w latach 2024-2025	402 850,00	0,00	100% finansowania ze środków unii europejskiej
25	75095	Przebudowa i modernizacja przyłącza wodociągowego i instalacji wewnętrznej w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Bodzentynie w latach 2023-2024	7 932,50	7 932,50	Zrealizowano.
26	75412	Zakup ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego wraz z wyposażeniem w ramach zadania pn. "Doposażenie OSP Bodzentyn (jednostki KSRG) w ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy wraz z wyposażeniem" w latach 2024-2025	0,00	0,00	Zadanie stanowi część składową dużego projektu, który już został rozpoczęty. Podpisana została umowa o dofinansowanie z samorządem Województwa Świętokrzyskiego. Zadanie w trakcie realizacji. W 2022r. zakupiono quada, za który wpłynęła refundacja ze środków unijnych. Rezygnacja z dofinansowania skutkuje zwrotem otrzymanego dofinansowania w wys. 56.955,04 zł wraz z odsetkami jak dla zaległości podatkowych naliczonych do dnia 09.07.2024 do dnia zwrotu. Nie jest możliwe aneksowanie umowy dofinansowania i ograniczenie zakresu, gdyż nie zostaną zachowane wskaźniki. Ponadto rezygnacja z realizacji zadania negatywnie wpłynie na bezpieczeństwo mieszkańców dwóch miast Bodzentyn i sołectwa Sieradowice.
27	75412	Zakup zestawu do ratownictwa (Nożyce do cięcia pedałów, rozpieracz ramienny, rozpieracz kolumnowy, pompa) dla OSP Psary	35 000,00	35 000,00	Zadanie zrealizowane
28	80101		3 849 326,91	1 140 772,97	Zadanie zrealizowane.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

		Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Psarach Starej Wsi o salę gimnastyczną z punktem przedszkolnym i świetlicą wraz z infrastrukturą towarzyszącą w latach 2022-2024			
29	80101	Modernizacja budynków użyteczności publicznej i rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy Bodzentyn w latach 2024-2025	300 000,00	300 000,00	Na realizację zadania zostało ogłoszone postępowanie o udzielenie zamówienia. Obecnie zamawiający jest na etapie badania i oceny ofert. W przypadku unieważnienia postępowania wykonawcy mogą żądać od zamawiającego zwrotu kosztów przygotowania oferty. Zadanie jest współfinansowane w 95 % z Programu Polski Ład. Inwestycja jest konieczna do realizacji z uwagi na zalecenia Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kielcach z uwagi na zły stan techniczny szkół. Zaniechanie remontów będących przedmiotem projektu skutkować będzie wnioskowaniem SANEPID-u o zamknięcie budynków.
30	80101	Modernizacja infrastruktury edukacyjnej na terenie gminy Bodzentyn w latach 2023-2024	2 599 200,00	99 220,00	Zadanie w trakcie realizacji, gdzie wynikły roboty dodatkowe niezbędne do realizacji zamówienia podstawowego (m.in. obróbki blacharskie kominów podczas wymiany pokrycia dachowego; wymiana poziomów kanalizacyjnych, wykonanie instalacji c.w.u. podczas prac remontowych szkoły)
31	80104	Okap centralny wyciągowy z łapaczami tłuszczu 2400x1800x450 wykonany ze stali nierdzewnej, wykonanie magistrali wyciągowej z wentylatorem osiowym i montaż.	14 000,00	14 000,00	Zadanie zrealizowane
32	85516	Budowa kompleksu przedszkolno-żłobkowego w m. Wilków w latach 2021-2026	0,00	0,00	Podpisana umowa dotacji z Wojewodą.
33	90001	Uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej na terenie gminy Bodzentyn, w tym w Aglomeracji Bodzentyn w latach 2017 -2024	24 000,00	24 000,00	Zadanie rozpoczęte realizowane przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Bodzentyn Sp. z o.o.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

34	90015	Budowa i modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej wraz z wymianą oświetlenia na energooszczędne w Gminie Bodzentyn w latach 2021 - 2024	2 971 384,40	84 384,40	Zadanie zrealizowane.
35	90015	Uzupełnienie oświetlenia na terenie gminy Bodzentyn- wykonanie dokumentacji projektowej oraz budowa w latach 2022-2024	43 848,00	43 848,00	Zadanie zrealizowane.
36	90095	Ochrona siedlisk środowisk wodnych Świętokrzyskiego Parku Narodowego poprzez budowę kładki w latach 2024-2027	0,00	0,00	Zadanie wybrane do dofinansowania, kompletowana jest dokumentacja do podpisania umowy dotacji.
37	92120	Śladami kultury benedyktyńskiej - Rewitalizacja wzgórza zamkowego z ruinami Pałacu Biskupów Krakowskich w latach 2018 - 2024	29 799,23	29 799,23	Zadanie zrealizowane.
38	92120	Prace konserwatorskie i restauratorskie ruin pałacu biskupiego w Bodzentynie w latach 2023-2025	550 000,00	50 200,00	Na realizację zadania zostało ogłoszone postępowanie o udzielenie zamówienia. Obecnie zamawiający jest na etapie badania i oceny ofert. W przypadku unieważnienia postępowania wykonawcy mogą żądać od zamawiającego zwrotu kosztów przygotowania oferty. Zadanie jest współfinansowane z Programu Polski Ład. Zgodnie z opinią SWKZ w Kielcach konieczne jest zabezpieczenie pn.-wsch. skrzydła pałacu gdyż obecnie mury są niezabezpieczone a nadwieszane elementy grożą zawaleniem.
39	92601	Wykonanie dokumentacji projektowej modernizacji boiska sportowego przy ul. Wolności w Bodzentynie wraz z budową i przebudową trybun" w latach 2023 - 2024	102 662,00	102 662,00	Projekt zrealizowany.
SUMA			28 322 580,36	9 355 592,42	

źródło: opracowanie własne

Wydatki majątkowe w budżecie na 2024 rok wynoszą łącznie **28,45 mln zł** (28,32 mln zł z powyższej tabeli plus 0,13 mln zł stanowią dotacje celowe z budżetu JST na dofinansowanie przebudowy budynku OSP Wzdół i dla stowarzyszenia gospodyń wiejskich w miejscowości Leśna. 9,35 mln zł z tej kwoty zostanie sfinansowane środkami z pożyczki z budżetu państwa.

c. Analiza wskaźnikowa finansów oświaty w Gminie

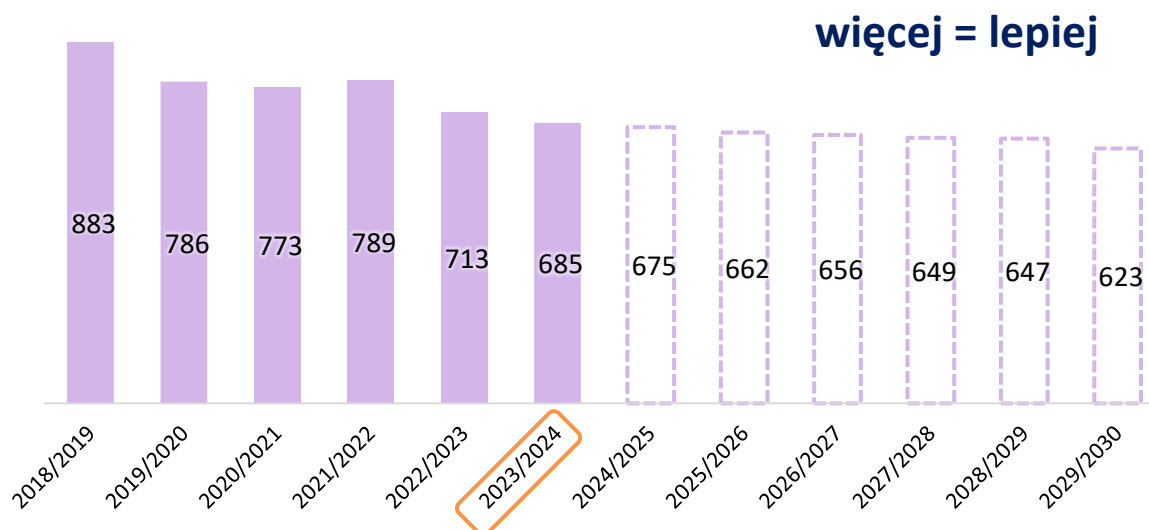
W celu ukazania sytuacji finansowej oświaty Gminy Bodzentyn w kontekście budżetu, przeprowadzono analizę wykonanych wydatków na oświatę na przestrzeni lat 2018-2023. Aby poszerzyć perspektywę, dokonano także porównania wydatków oświatowych Gminy do wybranej grupy gmin miejsko-wiejskich o podobnym profilu. Taka analiza może być przyczynkiem do dyskusji i przeprowadzenia pogłębionych analiz.

Wszelkie finansowe dane dotyczące lat budżetowych w niniejszym rozdziale pochodzą ze sprawozdań finansowych jednostek i stanowią wykonanie za cały rok (z wyjątkiem roku bieżącego). Dane dotyczące liczby uczniów w danym roku szkolnym stanowią stan na dzień 30 września danego roku z uwagi na dostępność spójnych danych dla całej grupy porównawczej.

Liczba uczniów w latach 2018-2023 i prognoza do 2029 roku

Najważniejszym czynnikiem bezpośrednio wpływającym na poziom otrzymywanej subwencji oświatowej jest liczba uczniów. Poniższy wykres przedstawia liczbę uczniów szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Bodzentyn w latach 2018-2023 oraz prognozę na kolejne 6 lat.

Wykres 7. Liczba uczniów SP i gimnazjum prowadzonych przez Gminę Bodzentyn w danym roku szkolnym na dzień 30.09

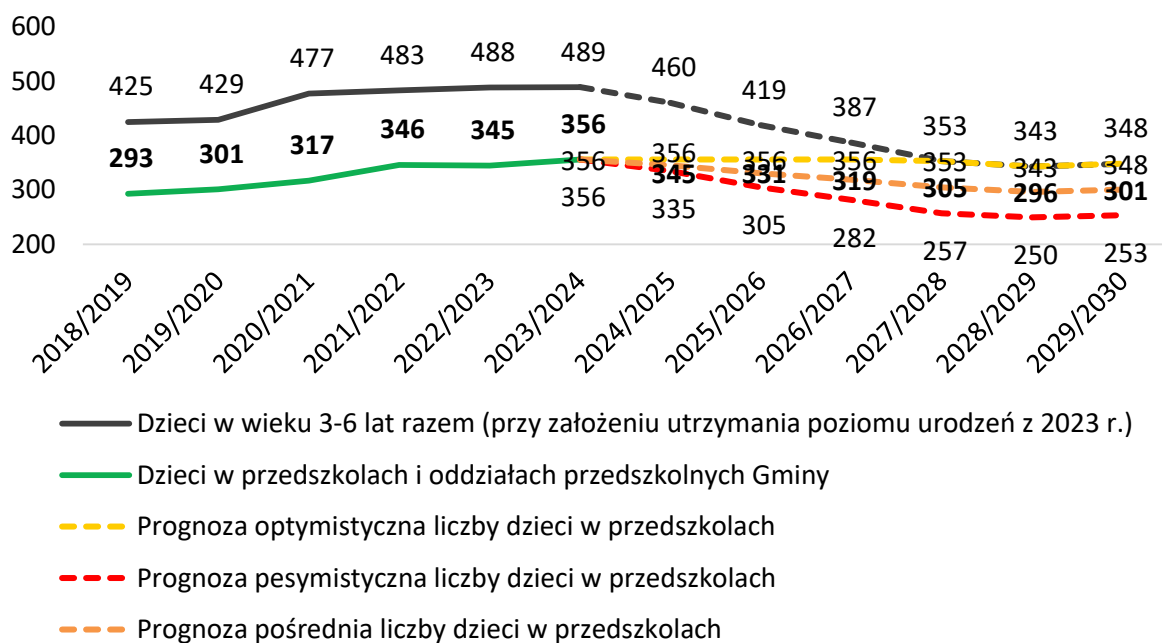
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL oraz SIO.

Pomiędzy latami szkolnymi 2018/2019 i 2019/2020 widoczny jest spadek liczby uczniów o 11,0% wynikający z ubytku jednego rocznika w skutek wygaszenia gimnazjów. W kolejnym roku liczba uczniów ponownie zmniejszyła się do 773, lecz w następnym okresie odnotowano dodatkowe 16 dzieci. Ostatnie dwa lata charakteryzował konsekwentny spadek do 685 uczniów. Względem pierwszego analizowanego okresu po likwidacji gimnazjów oznacza to utratę 101 dzieci oraz stanowi najniższy rezultat. Utrzymanie tego trendu może znacząco obciążyć budżet Gminy w kolejnych latach.

Do szkół podstawowych w Bodzentynie w ostatnim roku uczęszczało ok. 69% dzieci w wieku szkolnym zamieszkałych na terenie Gminy. Spośród analizowanych gmin miejsko-wiejskich jest to jeden z najniższych wyników. Bardzo ważne jest zredukowanie liczby uczniów korzystających z sieci oświaty poza Gminą. Przyjmując że ta relacja nie ulegnie poprawie, przygotowano prognozę liczby uczniów na kolejne 6 lat (słupki na powyższym wykresie narysowane przerywaną linią). Wynika z niej, że zaobserwowany spadek liczby uczniów w ostatnich latach, może mieć swoją kontynuację, co w perspektywie roku szkolnego 2029/2030 będzie oznaczało utratę dodatkowych ok. 60 uczniów względem bieżącego roku szkolnego.

Kolejny wykres przedstawia wyniki analizy w zakresie liczby dzieci przedszkolnych, w tym uczęszczających do „zerówek” na tle ogólnej liczby dzieci 3-6 lat mieszkających na terenie Gminy Bodzentyn wg GUS. Jako rok bazowy dla prognozy liczby dzieci przyjęto rok szkolny 2023/2024.

Wykres 8. Prognoza liczby dzieci w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych Gminy Bodzentyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO oraz GUS BDL.

Czarna linia na wykresie przedstawia liczbę dzieci w wieku 3-6 lat na terenie Gminy wg danych GUS BDL. Prognoza dla lat 2024-2026 opiera się na danych dotyczących dzieci urodzonych do 2023 r. Od 2027 przyjęte zostało, że utrzyma się liczba urodzeń z 2023 r. (zatrzymanie trendu spadkowego z ostatnich lat). Takie założenie oznacza, że w roku szkolnym 2029/2030 dzieci w wieku przedszkolnym będzie o prawie 29% mniej niż w roku szkolnym 2023/2024.

Zielona linia przedstawia dzieci w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych placówek prowadzonych przez Gminę do roku szkolnego 2023/2024. Prognoza na kolejne lata została wykonana w wariacie optymistycznym i pesymistycznym wraz z wariantem pośrednim.

Wariant optymistyczny zakłada, że dzieci, które obecnie nie uczęszczają do gminnych przedszkoli faktycznie mieszkają w miejscu swojego zameldowania i miejsca przedszkolne pozostaną wykorzystane na tym samym poziomie co obecnie. Przy takim założeniu, już od rekrutacji 2025 praktycznie wszystkie dzieci zameldowane w Bodzentynie musiałyby uczęszczać do przedszkoli Gminy, co byłoby możliwe do realizacji tylko w przypadku dużej liczby nowych mieszkańców dotychczas niezameldowanych lub dowozów dzieci z pobliskich miejscowości np. przez rodziców pracujących na terenie Gminy. Wciąż w ostatnim roku prognozy będzie to oznaczało utratę ok. 8 wychowanków.

Wariant pesymistyczny zakłada utrzymanie dotychczasowych proporcji liczby dzieci w gminnych przedszkolach do ogółu populacji w wieku 3-6 lat, tj. na poziomie ok. 90%. W ostatnim roku prognozy w tym wariantcie oznaczałoby to utratę ok. 100 dzieci.

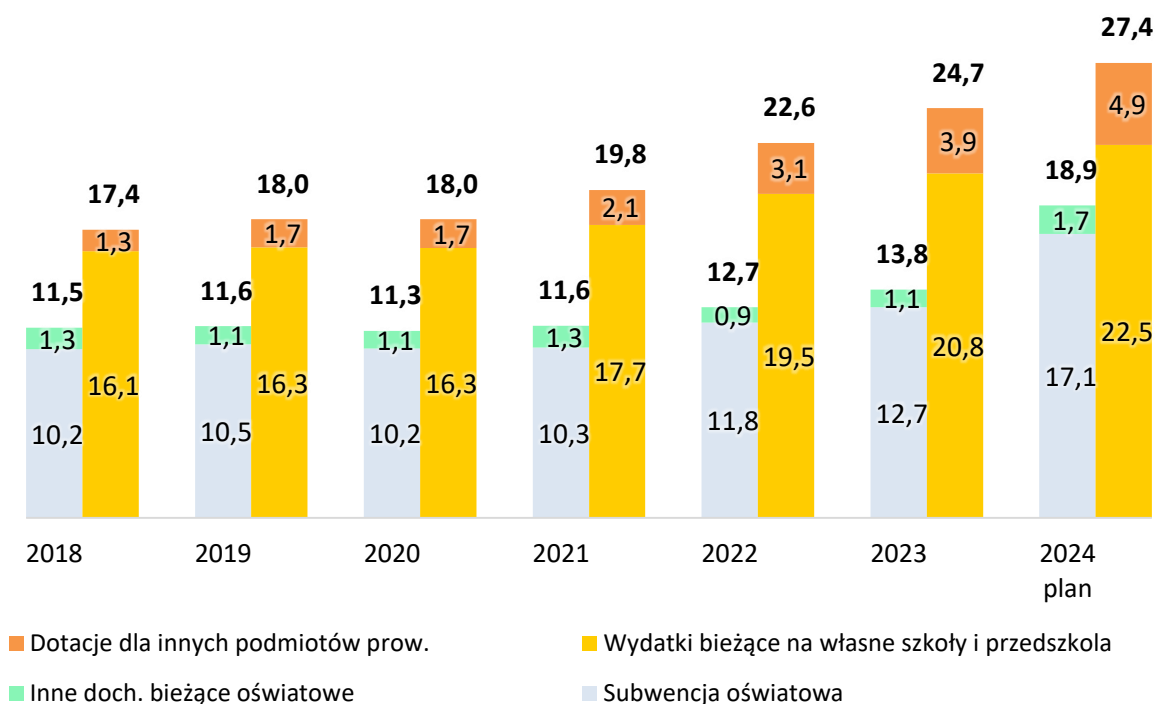
Wariant pośredni stanowi średnią arytmetyczną pomiędzy scenariuszami optymistycznym i pesymistycznym i wydaje się on być najbardziej prawdopodobny. Oznacza on utratę ok. 55 dzieci przedszkolnych w kolejnych 5 latach, tj. na poziomie ok. 16%. W długim okresie będzie to miało przełożenie na liczbę uczniów szkół podstawowych w Bodzentynie, a w jeszcze dalszej perspektywie, na liczbę mieszkańców składających się w swoich podatkach i opłatach na funkcjonowanie samorządu. Mając na uwadze, iż kryteria oraz kwoty subwencji oświatowej są powiązane z liczbą uczniów, zwiększenie współczynnika dzieci i młodzieży korzystających z sieci oświaty w Gminie jest istotne dla Jej finansów.

Kwoty dochodów i wydatków bieżących oświatowych w latach 2018-2023 oraz plan na 2024 r.

Oświata prowadzona przez samorządy finansowana jest z części oświatowej subwencji bieżącej, innych dochodów oświatowych oraz środków własnych (z pozostałych źródeł). Ostateczna kwota i kryteria przyznawania są co roku określane odgórnie. Podobnie sytuacja wygląda po stronie kosztów – na wzrost wydatków wpływ miały działania władz centralnych, w szczególności wynagrodzenia nauczycieli kształtowane odgórnie wraz z niedostatecznym finansowaniem subwencyjnym oraz kolejne reformy oświatowe. Sytuację w Gminie Bodzentyn w latach 2018-2024 przedstawia wykres poniżej. Kwoty na wykresie stanowią sumy odpowiednich paragrafów w działach budżetu 801 „Oświata i wychowanie” i 854 „Edukacyjna opieka wychowawcza”. Są to wydatki dotyczące całej oświaty finansowanej przez budżet Gminy, nie tylko bezpośrednio przypisane do placówek oświatowych.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 9. Bieżące dochody i wydatki na oświatę (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowych JST.

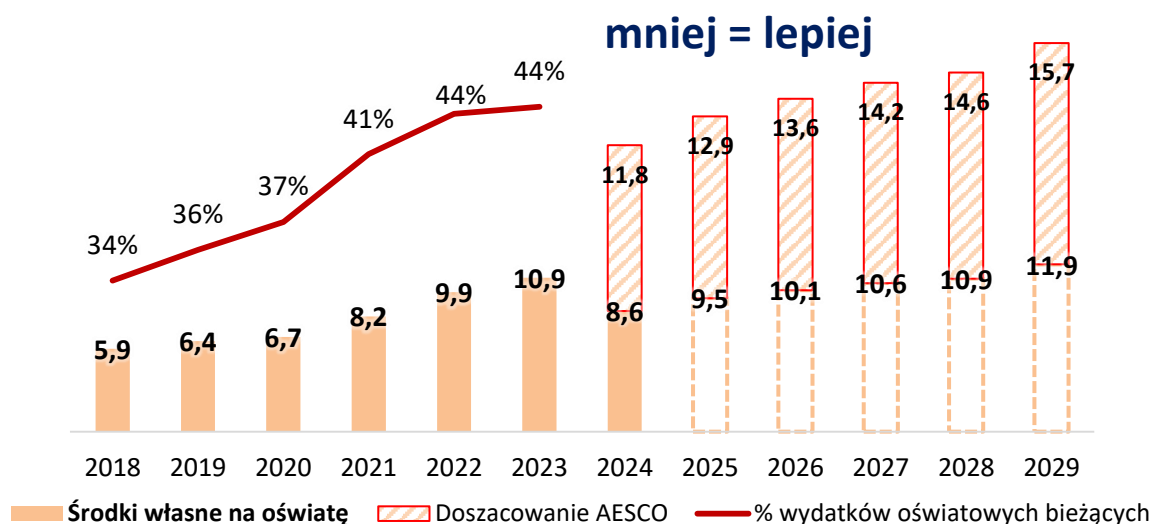
Subwencja oświatowa w latach 2018-2023 wzrosła z 10,2 do 11,7 mln zł (25%). Łączna inflacja CPI wg GUS wyniosła w latach 2019-2023 ok. 42%, co wskazuje, że realnie dochody z subwencji obniżyły się (byłoby to ponad 14,4 mln zł w cenach z 2018 r.). Zgodnie z planem budżetu na rok 2024 z 30 czerwca br. Gmina Bodzentyn otrzyma subwencję oświatową o 4,4 mln zł (38%) wyższą niż wg wykonania za rok poprzedni, co jednak musi wystarczyć na pokrycie narzuconych na rok bieżący istotnych podwyżek dla nauczycieli, wzrostu płac z uwagi na podniesienie płacy minimalnej oraz wzrostu innych kosztów. Jak wynika z bieżących rozmów z wieloma samorządami, dodatkowa subwencja pokrywa jedynie 2/3 wydatków niezbędnych na pokrycie podwyżek w oświacie w 2024 roku. Pozostałą kwotę ogólnie uzgodnionych podwyżek płac JST muszą pokryć ze środków własnych. Dane dla ogółu gmin miejsko-wiejskich zakładają średnio ponad 23% wzrost wydatków bieżących na oświatę, a analiza planów budżetu na II kw. 2024 roku wykazała, że średnie wydatki na wynagrodzenia dla nauczycieli wynoszą o około 24% więcej niż wykonanie 2023 r.

Wydatki bieżące na oświatę od 2018 do 2023 roku wzrosły z 17,4 do 24,7 mln zł – o 7,3 mln zł (42%), czyli prawie trzykrotnie więcej niż zwiększenie subwencji w tym okresie. Wydatki bieżące na oświatę (bez inwestycji) w 2024, zgodnie z planem na koniec II kw., wyniosą 27,4 mln zł, co spowoduje przekazanie na oświatę dodatkowych ponad 2,7 mln zł. Jednakże stanowi to jedynie 11% wzrost, co porównując do pozostałych gmin miejsko-wiejskich jest niższym współczynnikiem. W przypadku Gminy Bodzentyn na podstawie rozdziału 80101 paragraf 479 widać, że koszty osobowe nauczycieli są niedoszacowane, gdyż zaplanowano ich zmniejszenie o 0,1 mln zł, co przełożyłoby się na wydatek 6,9

mln zł. Waloryzując wynagrodzenia z poprzedniego roku o wspomniane 24%, kwota wyniesie ponad 8,7 mln zł, tj. o prawie 1,8 mln zł więcej. Do tego należy mieć na uwadze pozostałe koszty dotyczące pozostałych pracowników placówek oświatowych oraz składki na ubezpieczenia społeczne, które również są niższe niż w ubiegłym okresie.

Wykres poniżej przedstawia środki własne, jakie Gmina zaangażowała w funkcjonowanie oświaty w badanym okresie wraz z prognozą na kolejne 5 lat. Ponownie wskazujemy, że są to środki w działach budżetu 801 „Oświata i wychowanie” oraz 854 „Edukacyjna opieka wychowawcza”, czyli na całą oświatę finansowaną z budżetu Gminy Bodzentyn. Na wykres nałożono prognozę po skorygowaniu wydatków bieżących na oświatę w Gminie w 2024 roku.

Wykres 10. Zaangażowanie środków własnych w funkcjonowanie całej oświaty i opieki wychowawczej (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowych JST.

Zaangażowanie własne budżetu Gminy Bodzentyn w utrzymanie oświaty w latach 2018-2023 wzrosło o 84% z 5,9 do 10,9 mln zł rocznie. Innymi słowy, w 2023 roku oznaczało to dodatkowe ponad 5,0 mln zł „przesunięte” względem 2018 r. z finansowania innych, ważnych zadań własnych samorządu z uwagi na niedostateczne otrzymywane środki z subwencji oświatowej. W tym czasie liczba oddziałów szkół podstawowych prowadzonych przez jednostki samorządu zmniejszyła się o 3. Typowy wzrost kosztów oświaty w tym okresie w gminach wynosi 65-70%, dlatego można stwierdzić, iż sytuacja Bodzentyna jest pod tym względem trudniejsza niż przeciętnie. W związku z tym, że zdecydowaną większość wydatków na ten cel stanowią regulowane przepisami pensje nauczycieli, wskazuje to na trwałą tendencję przekazywania przez rząd centralny niższej subwencji oświatowej niż wymaga tego utrzymanie sieci oświaty w samorządzie. Według planu budżetu Gmina Bodzentyn z dochodów własnych w 2024 roku będzie musiała sfinansować 8,6 mln zł kosztów funkcjonowania oświaty. Z analizy wynika, że może być konieczność przekazania na te cele dodatkowych 3,2 mln zł, co przełoży się na sumaryczną kwotę 11,8 mln zł.

W prognozie na lata 2025-2029 przyjęto proporcjonalną liczbę uczniów wg dzieci z odpowiednich roczników mieszkających na terenie Bodzentyna. Założono, że kwota subwencji na ucznia od 2025 r. będzie rosła o wartość inflacji. Takie samo założenie przyjęto dla kwoty wydatków bieżących Miasta na oświatę. Przy wymienionych zachowawczych założeniach, zaangażowanie własne Gminy w 2029 r. wyniosłoby 11,9 mln zł, czyli o 1,0 mln zł więcej niż zaplanowano na 2024 r. Ze względu na niedoszacowanie bazowych wydatków bieżących do prognozy, które dotyczą planu na ten rok, wykonano kalkulację po jej aktualizacji przy zachowaniu pozostałych parametrów waloryzujących. Kolumny wypełnione deseniem na powyższym wykresie wskazują, że udział środków własnych w 2029 roku może wynieść 15,7 mln zł niż w ostatnim okresie, co stanowi wzrost o 44%. W złagodzeniu tego trendu może pomóc bardziej wnikliwa analiza kosztów związanych z organizacją oświaty.

Zaangażowanie własne w oświatę na tle grupy porównawczej

Dla celów analizy wybrano grupę porównawczą gmin posługując się następującymi kryteriami:

- gmina miejsko-wiejska,
- liczba uczniów szkół podstawowych w mieście jest zbliżona (+/- 14%) – liczba uczniów w Gminie Bodzentyn w roku szkolnym 2023/2024 na dzień 30.09 wg SIO wynosiła 797,
- liczba mieszkańców zbliżona do liczby mieszkańców Gminy Bodzentyn (+/- 15%) – liczba mieszkańców Bodzentyna na 30.06.2023 r. wynosiła 10 997 osób,
- zamożność gminy jest zbliżona (+/- 21%) - dochody bieżące w 2023 roku pomniejszone o dochody celowe w Bodzentynie wyniosły 52,8 mln zł,
- powierzchnia gminy jest zbliżona do Bodzentyna (+/- 20%), tj. 160 km².

Na podstawie wskazanych powyżej kryteriów, wybrano następujące gminy do grupy porównawczej:

- BYCHAWA gm. miejsko-wiejska, pow. lubelski, woj. lubelskie,
- LUTOMIERSK gm. miejsko-wiejska, pow. pabianicki, woj. łódzkie,
- ŁABISZYN gm. miejsko-wiejska, pow. żniński, woj. kujawsko-pomorskie,
- PIASKI gm. miejsko-wiejska, pow. świdnicki, woj. lubelskie,
- PRZYSUCHA gm. miejsko-wiejska, pow. przysuski, woj. mazowieckie,
- RZEPIN gm. miejsko-wiejska, pow. słubicki, woj. lubuskie,
- SOMPOLNO gm. miejsko-wiejska, pow. koniński, woj. wielkopolskie,
- WOŹNIKI gm. miejsko-wiejska, pow. lubliniecki, woj. śląskie,
- ŻERKÓW gm. miejsko-wiejska, pow. jarociński, woj. wielkopolskie.

Charakterystyki poszczególnych gmin prezentuje tabela poniżej.

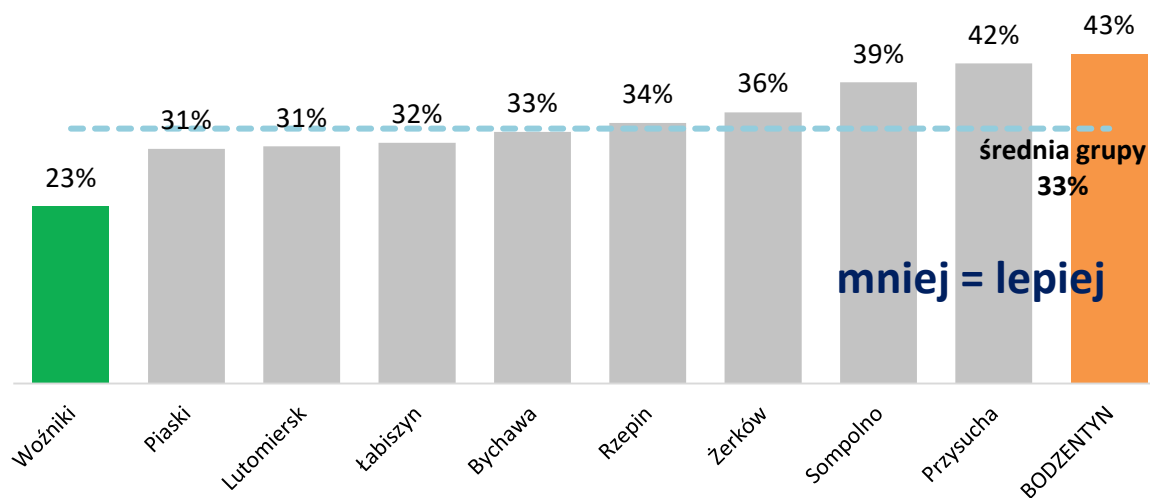
Tabela 2. Gmina Bodzentyn i grupa porównawcza JST

Nazwa JST	Typ JST	Powierzchnia	Ludność w tys.	Liczba szkół podstawowych	Liczba uczniów
BODZENTYN	gm. miejsko-wiejska	160	11,0	7	685
BYCHAWA	gm. miejsko-wiejska	146	10,9	5	709
LUTOMIERSK	gm. miejsko-wiejska	134	9,4	3	711
ŁABISZYN	gm. miejsko-wiejska	167	10,6	3	763
PIASKI	gm. miejsko-wiejska	170	10,2	2	714
PRZYSUCHA	gm. miejsko-wiejska	182	10,9	3	782
RZEPIN	gm. miejsko-wiejska	191	9,4	2	763
SOMPOLNO	gm. miejsko-wiejska	137	10,1	3	678
WOŹNIKI	gm. miejsko-wiejska	128	9,4	5	700
ŻERKÓW	gm. miejsko-wiejska	170	9,8	4	753

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowych JST oraz GUS BDL.

W Gminie Bodzentyn średni poziom deficytu oświatowego w latach 2019-2023 wynosił 43%, podczas gdy średnia w grupie porównawczej w tym czasie kształtowała się na poziomie 33%. Szczegółowe porównanie wartości deficytu oświatowego prezentuje wykres poniżej.

Wykres 11. Poziom deficytu oświatowego (średni % bieżących kosztów oświaty pokrywany ze środków własnych Gminy w latach 2021-2023)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań finansowych JST.

Wśród dziesięciu samorządów znajdujących się w grupie porównawczej, Gmina Bodzentyn uzyskała ostatnie miejsce pod względem przekazywanych środków własnych na koszty związane z oświatą. Cztery gminy charakteryzował niższy poziom wkładu środków własnych niż średnia grupy wynosząca 33%. Oznacza to, że Gmina Bodzentyn przy zbliżonej liczbie uczniów ma wyższe zaangażowanie własne od pozostałych gmin w grupie porównawczej. Przypadek Gminy Woźniki, gdzie poziom „deficytu oświatowego” jest najniższy w grupie – średni **deficyt oświatowy w tej Gminie wyniósł jedynie 23%** – pokazuje, jak szeroki jest potencjalny zakres możliwej poprawy.

Koszt wynagrodzeń na ucznia na tle grupy porównawczej

W strukturze wydatków działu 801 – Oświata i wychowanie najbardziej kosztowną pozycją są wynagrodzenia i pochodne. Stanowią one średnio ponad 80% wszystkich wydatków. Znaczna część środków na wynagrodzenia znajduje się w otrzymywanej przez każdą jednostkę samorządu terytorialnego (JST) subwencji oświatowej będącej częścią subwencji ogólnej. Wysokość subwencji zależy głównie od liczby uczniów, a także od stopnia awansu zawodowego zatrudnionych nauczycieli w jednostkach oświatowych danej gminy (wskaźnik Di). Podstawą rozliczenia subwencji oświatowej są dane przekazywane corocznie przez każdą gminę, zawarte w sprawozdaniu SIO – spis na 30 września danego roku.

Obliczenie kosztów na ucznia w samorządach jest utrudnionym zadaniem z uwagi na częste funkcjonowanie edukacji przedszkolnej w ramach zespołów lub jako oddziały przedszkolne. Część kosztów, także z uwagi na zasady rachunkowości budżetowej, ma charakter wspólny dla działalności danego zespołu albo całości gminnej oświaty. Czynnikiem różnicującym może być więcej – np. forma prowadzonej wspólnej obsługi jednostek oświatowych lub jej brak. Kolejnym utrudnieniem jest fakt, że rok budżetowy nie jest spójny z rokiem szkolnym. Na potrzeby analizy przyjęto, że w danym roku budżetowym liczba uczniów to średnia ważona dla danych na 30. września dwóch lat szkolnych funkcjonujących w ramach tego roku budżetowego (8/12 + 4/12). Umożliwia to porównanie do grupy porównawczej w ramach spójnych danych.

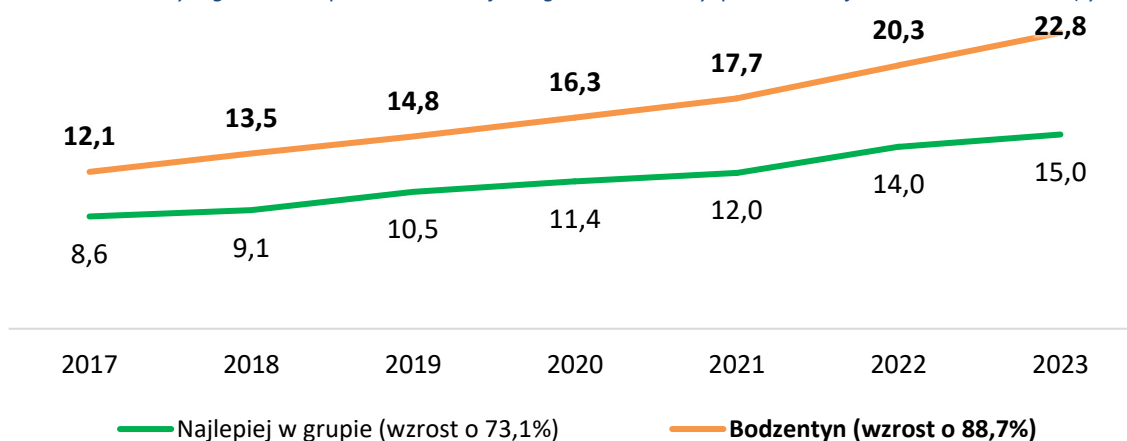
Podobnie jak w przypadku całej oświaty, koszty wynagrodzeń dla samych szkół podstawowych w ramach działu 801⁵ są względnie wysokie⁶. Wykres poniżej przedstawia porównanie wartości dla Bodzentyna oraz pozostałych gmin z grupy porównawczej.

⁵ Wykonanie wydatków z grupy par. 1400 w dziale 801 z wyłączeniem rozdziałów 80103, 80104, 80106, 80148, 80195.

⁶ Średnia została obliczona po odrzuceniu najniższego i najwyższego wyniku z grupy porównawczej.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 12. Koszt wynagrodzeń w przeliczeniu na jednego ucznia szkoły podstawowej w latach 2018-2023 (tys. zł/rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdań finansowych gmin oraz danych Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Jak wynika z wykresu, koszty wynagrodzeń w przeliczeniu na jednego ucznia szkoły podstawowej w Bodzentynie stale od 2017 roku kształtowały się powyżej najefektywniejszej gminy w grupie porównawczej. Nie ulega wątpliwości, że zmieniające się nachylenie krzywych jest skutkiem ogólnego trendu wzrostu wynagrodzeń przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby uczniów, jednakże dystans pomiędzy Gminą Bodzentyn i najlepszym reprezentantem grupy w ostatnich czterech latach zwiększał się przyjmując wartości od 4,9 do aż 7,8 tys. zł, w zeszłym roku. Dla bardziej wyraźnego zobrazowania problemu wystarczy przemnożyć tę wartość razy zaokrągloną liczbę uczniów tj. 700 dzieci, czego wynikiem będzie niemalże 5,5 mln zł. Kwoty takiego rzędu są znaczące dla budżetu każdego samorządu, więc zniwelowanie wskazanej różnicy do najlepszego reprezentanta grupy, może przynieść wymierne korzyści dla Bodzentyna.

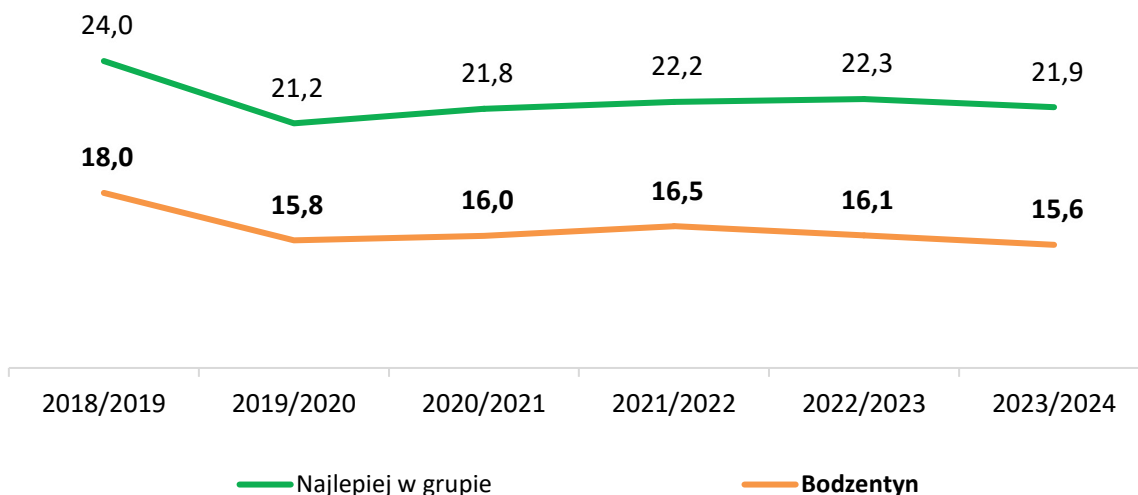
Liczba uczniów na jeden etat nauczycielski oraz wyniki nauczania

Wydatki gminy na oświatę, są związane ze strukturą zatrudnienia w ośrodkach edukacji prowadzonych przez jednostki samorządu. Karta Nauczyciela i wynikające z niej prawa zatrudnionych pedagogów, które w dużej mierze mają odzwierciedlenie w finansach, stanowią znaczące obciążenie dla budżetu gminy. Warto zatem zwrócić uwagę na racjonalne zarządzanie zasobami ludzkimi, co w przypadku jednostek oświatowych jest wyjątkowo trudne, gdyż w ślad za kadrą pedagogiczną podąża jakość kształcenia.

Liczbę uczniów przypadającą na jeden etat nauczycielski przedstawiono na wykresie poniżej.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 13. Liczba uczniów na jeden etat nauczycielski

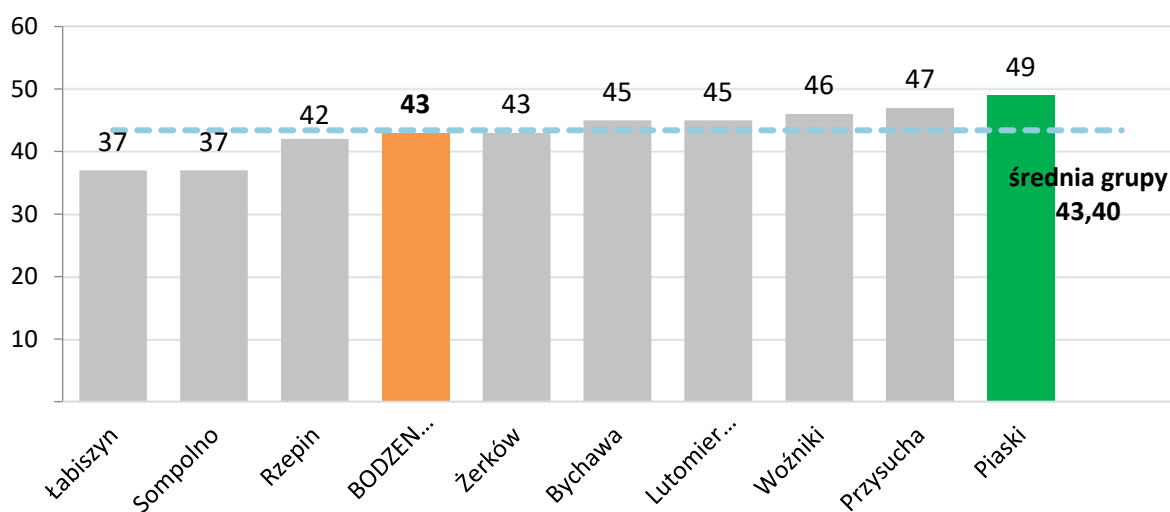

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdań finansowych gmin oraz danych Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Liczba nie obejmuje godzin innych niż przedmiotowe, czyli wychowawczych, dyrektorskich związanych z działalnością świetlicy, biblioteki itp. W Bodzentynie od 2018 roku obserwowany jest spadek liczby uczniów przypadającej na jeden etat nauczycielski, co jest zbieżne z ogólnym trendem związanym z wygaszaniem gimnazjów. Różnica pomiędzy pierwszym i ostatnim analizowanym okresem wyniosła 2,4. Przypadek najlepszego reprezentanta grupy porównawczej pokazuje, że istnieje przestrzeń do optymalizacji, ponieważ różnica sięga nawet 6,3 liczby uczniów na etat nauczycielski. Zatem istnieje przestrzeń do jej ograniczenia, co miałyby bezpośrednie przełożenie na poziom wydatków z budżetu. Zgodnie z powyższym zaleca się pogłębioną analizę arkuszy organizacyjnych szkół.

Poniżej zaprezentowano wyniki uczniów w ogólnopolskiej skali centylowej, na tle grupy porównawczej.

Wykres 14. Wyniki testów 8-klasisty z 2022 r. w skali od 1 do 100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Uczniowie z Bodzentyna w 2022 roku w testach 8-klasisty osiągnęli wyniki poniżej średniej grupy na poziomie 43 centyla zajmując czwarte miejsce wśród dziesięciu porównywanych gmin. Na podstawie

powyższych stwierdza się, że Gmina uzyskuje niższe wyniki nauczania niż pozostałe analizowane samorzady, które jednocześnie mają efektywniej kosztowo zorganizowaną sieć oświaty.

Wnioski z analizy oświaty Bodzentyna

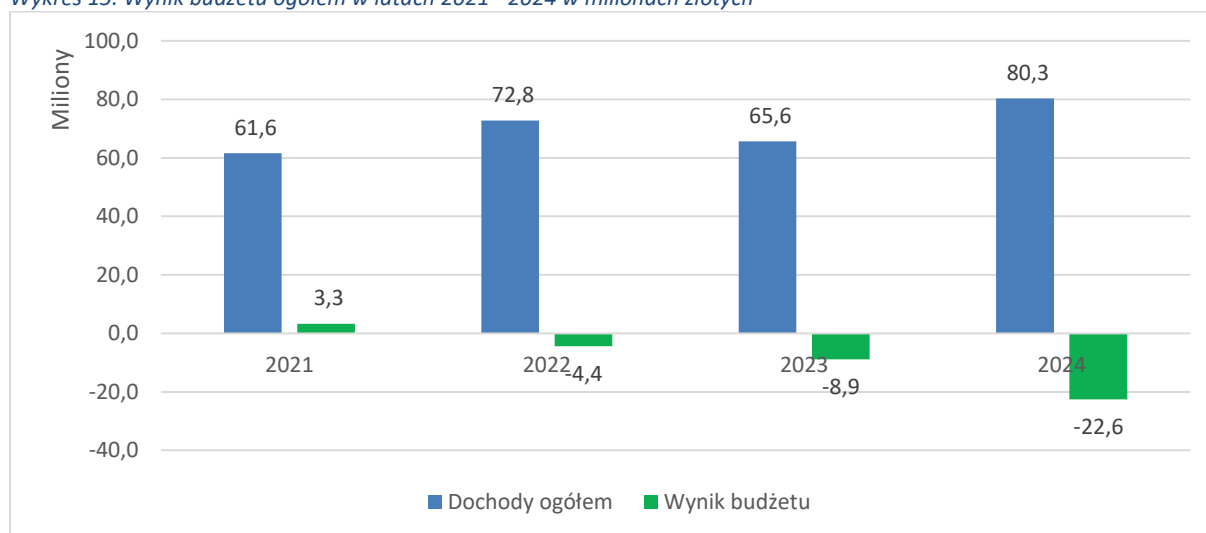
Porównanie do podobnych JST wskazuje, że potencjalnie **jest możliwe dostarczenie edukacji dla podobnej liczby dzieci przy niższych kosztach i podobnych lub lepszych wynikach nauczania**. Gmina identyfikuje realne ryzyko poniesienia większych kosztów związanych z oświatą w bieżącym roku niż planowane. Warto pamiętać, że każdy samorząd ma indywidualną specyfikę. Zalecana jest głęboka, kompleksowa analiza optymalizacyjna funkcjonowania sieci oświaty Gminy, obejmująca badanie konstrukcji arkuszy organizacyjnych, rekrutacji, przydzielania godzin nauczycielom i specjalistom, a także zatrudnienia obsługi i administracji, dzięki którym będzie możliwe wskazanie sposobów i kwot realnych do uzyskania oszczędności.

d. Wynik budżetu

Analiza wyników budżetu dotyczy analizy budżetów wykonanych (2021 - 2023) oraz budżetu w trakcie realizacji (2024).

Poniższy wykres prezentuje opisywaną sytuację budżetu z punktu widzenia wyniku ogółem w latach 2021 - 2024.

Wykres 15. Wynik budżetu ogółem w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

W analizowanych latach tylko w 2021 roku gmina wykonała budżet roczny bez deficytu (dochody przewyższyły wydatki) – wówczas wygenerowano nadwyżkę środków w wysokości 3,3 mln zł. Nadwyżka była tylko pozorna, gdyż wyniknęła wyłącznie z wpływu dotacji celowej, która faktycznie została wydana w kolejnym roku. W 2021 roku Gmina i tak musiała posiłkować się kredytem bankowym w kwocie 2,7 mln zł. Od 2022 r. Gmina regularnie notowała deficyt budżetowy co przyczyniło się do

pogłębiania zadłużenia Gminy. W 2024 r., na moment sporządzenia dokumentu plan budżetu przewiduje **deficyt środków na wydatki na poziomie 22,6 mln zł**. 0,6 mln zł z tej kwoty zostanie pokryte z nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych (środki „znaczone” otrzymane w formie dotacji w poprzednim roku), natomiast **22,0 mln zł będzie musiało zostać uzupełnione finansowaniem dłużnym**. Ponadto w budżecie będą musiały znaleźć środki na uregulowanie zapadających zobowiązań kredytowych (0,6 mln zł).

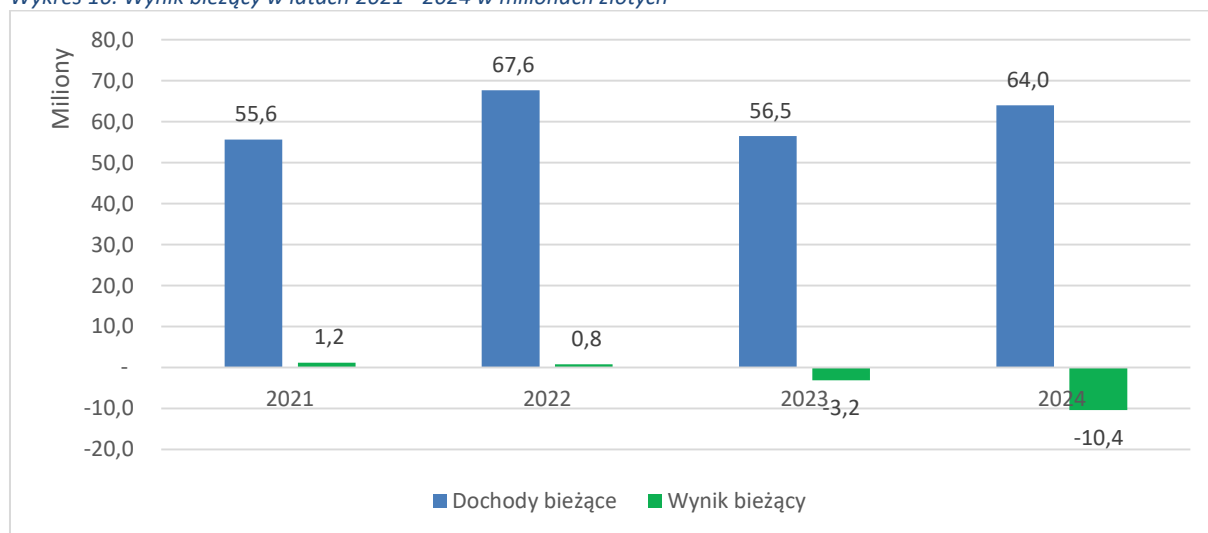
Poza wynikiem budżetu dla finansów JST istotna jest nadwyżka bieżąca (bądź deficyt bieżący), która stanowi różnicę pomiędzy dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi.

Nadwyżka bieżąca może być przeznaczona na wydatki majątkowe bądź spłatę długu. Dodatkowo od 2014 r., zgodnie z art. 243 ustawy, nadwyżki bieżące wypracowane w siedmiu poprzednich latach mają istotny wpływ na dopuszczalny poziom obsługi długu w danym roku. Brak nadwyżek lub ich niewielkie kwoty uniemożliwiają spłatę zadłużenia zgodnie z ustawą o finansach publicznych, co uniemożliwia działalność Gminy poza realiami programu postępowania naprawczego.

Biorąc pod uwagę, że dochody ze sprzedaży majątku stanowią rzecz incydentalną, a wynik bieżący jest kwestią stałą, to właśnie udział nadwyżek bieżących w dochodach ogółem przedstawia realny potencjał inwestycyjno-zadłużeniowy Gminy.

Następny wykres pokazuje zestawienie nadwyżek bieżących w Gminie w latach 2021 - 2024.

Wykres 16. Wynik bieżący w latach 2021 - 2024 w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Tendencja w zakresie nadwyżek bieżących jest negatywna. W latach 2021 - 2022 Gmina generowała nadwyżki dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi, jednak były to kwoty względnie niskie – (0,8 – 1,2 mln zł). Przekładało się to na średnio 1,5% w relacji do dochodów bieżących. W 2023 r. Gmina zanotowała już deficyt bieżący na kwotę 3,2 mln zł. **Zrewidowany plan budżetu przewiduje ten deficyt**

aż na poziomie 10,4 mln zł, co oznacza, że wydatki bieżące Gminy są ponadprzeciętnie rozbudowane.

W zwykłych okolicznościach, tj. poza postępowaniem naprawczym taka sytuacja jest niedozwolona w związku z art. 242 ufp (z wyjątkami). Poniższa tabela przedstawia wydatki bieżące w budżecie na 2024 rok, które zostaną sfinansowane przychodami z pożyczki z budżetu państwa.

Tabela 3. Wydatki bieżące finansowane z pożyczki zaciągniętej z budżetu państwa

Wydatki bieżące finansowane z pożyczki zaciągniętej z budżetu państwa

Dzia ł	Rozdzia ł	Paragraf	Kwota	Uzasadnienie finansowania pożyczką z budżetu państwa
600	60016	4300	93 480,00	Popisana umowa z wykonawcą na usługi sprzętowe na drogach gminnych. Usługa w trakcie realizacji
		4590	335 077,25	Decyzje Starosty Kieleckiego dotyczące odszkodowania dla osób fizycznych za przejęcie gruntów pod drogi gminne
700	70005	4300	72 218,00	Umowa na usługi geodezyjne oraz umowa na rozgraniczenia działek. Usługi w trakcie realizacji
710	71004	4300	29 618,40	Umowa za opracowanie projektów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Usługa w trakcie realizacji
750	75023	4010	1 192 080,04	
		4110	135 074,38	
		4120	12 504,80	
		4300	100 217,51	Usługi pocztowe, Umowy na obsługę prawną, usługę audytu, umowy na korzystanie z licencji oprogramowania,
	75085			
		4010	133 000,00	
		4110	34 000,00	
		4120	2 000,00	
754	75412	4170	13 005,00	Podpisane umowy zlecenia dla konserwatorów OSP w celu utrzymania gotowości pożarniczej

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

		4210	2 000,00	Zakup paliwa na akcje jednostek OSP
		4260	10 000,00	Energia w budynkach jednostek OSP
757	75702	8110	720 223,31	Odsetki od kredytów i pożyczek
		8090	1 705 358,41	Wartość potencjalnych zobowiązań wymagalnych z tytułu udzielonych poręczeń w związku z zaciągniętą pożyczką przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska
801	80101	2590	1 050 201,47	Dotacja udzielana z budżetu gminy dla szkół prowadzonych przez stowarzyszenie i osobę fizyczną
		4010	520 000,00	
		4110	687 000,00	
		4120	74 000,00	
		4210	446 000,00	Umowy na zakup oleju w celach grzewczych, zakup druków, materiałów , środków czystości
		4260	161 000,00	Opłaty za energię i wodę
		4360	3 200,00	opłaty telekomunikacyjne
		4430	10 400,00	polisy ubezpieczeniowe
		4790	2 105 000,00	
	80103	2590	308 736,38	Dotacja udzielana z budżetu gminy dla szkół prowadzonych przez stowarzyszenie i osobę fizyczną
		4010	15 000,00	
		4110	55 000,00	
		4120	14 500,00	
		4210	4 000,00	Zakup druków, materiałów, środki czystości
		4300	8 000,00	Podpisane usługi na dożywianie. Umowy w trakcie realizacji
		4330	34 050,33	Zakup usług przez Gminę od innych Gmin w zakresie wychowania przedszkolnego
		4790	175 000,00	
	80104	4010	80 000,00	
		4110	98 000,00	
		4120	13 000,00	

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

		4210	13 000,00	Zakup druków, materiałów, środki czystości
		4260	25 000,00	Opłaty za energię i wodę
		4300	7 000,00	Podpisane usługi na dożywianie. Umowy w trakcie realizacji
		4330	30 843,76	Zakup usług przez Gminę od innych Gmin w zakresie wychowania przedszkolnego
		4790	273 000,00	
	80106	4010	5 000,00	
		4110	11 500,00	
		4120	1 300,00	
		4210	1 000,00	Zakup druków, materiałów, środki czystości
		4300	15 000,00	usługi za dożywianie. Umowy w trakcie realizacji
		4790	60 000,00	
	80107	4010	33 000,00	
		4110	3 700,00	
		4790	110 000,00	
	80113	4170	20 000,00	Umowy zlecenia związane z opieką dzieci podczas dowozów do szkół. Umowy w trakcie realizacji
		4300	229 984,00	Usługi związane z dowozami dzieci do szkół oraz dzieci niepełnosprawne do placówek opiekuńczo-wychowawczych. Umowy w trakcie realizacji
	80148	4010	287 000,00	
		4110	46 000,00	
		4120	6 000,00	
	80149	2590	71 791,15	Dotacja udzielana z budżetu gminy dla szkół prowadzonych przez stowarzyszenie i osobę fizyczną
		4010	35 000,00	
		4110	8 000,00	
		4120	1 500,00	
		4790	11 000,00	

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

	80150	2590	173 980,68	Dotacja udzielana z budżetu gminy dla szkół prowadzonych przez stowarzyszenie i osobę fizyczną
		4010	53 000,00	
		4110	40 000,00	
		4120	5 700,00	
		4790	88 000,00	
900	90003	4300	50 000,00	Podpisane umowy na wywozy odpadów z kontenerów z terenu gminy, oraz wywóz nieczystości z toalet. Umowy w trakcie realizacji
	90013	4300	20 000,00	Umowa na odławianie dzikich zwierząt. Usługa w trakcie realizacji
	90015	4260	244 392,50	Opłaty za energię
921	92109	4260	5 000,00	Opłaty za energię w świetlicach na terenie gminy
	92116	2480	200 000,00	Dotacja udzielana z budżetu gminy dla Biblioteki i Centrum Kultury
			12 637 637,37	

Źródło: opracowanie własne

Powstały deficyt finansowany pożyczką z budżetu państwa, w części inwestycyjnej wynosi 9,4 mln zł natomiast w części bieżącej wynosi 12,6 mln zł, co daje łączną kwotę **22,0 mln zł**.

W celu podwyższenia wskaźnika jednorocznego konieczne jest podniesienie dochodów bieżących lub obniżenie wydatków bieżących.

e. Zobowiązania długoterminowe z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji

Na długoterminowy dług Gminy Bodzentyn w 2024 r. składają się zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych obligacji.

Plan budżetu na 2024 r. zakłada deficyt w kwocie 22,6 mln zł, z czego 0,6 mln zł zostanie sfinansowane nadwyżką budżetową z lat ubiegłych, natomiast pozostała część (22 mln zł) musi zostać sfinansowana przychodami zwrotnymi. Oprócz tego Gmina musi zapewnić środki na spłatę tegorocznych rat kapitałowych już zaciągniętych zobowiązań w kwocie 0,6 mln zł. Biorąc pod uwagę trudności w pozyskaniu nowych kredytów, poniższa analiza dotyczyła będzie jedynie już istniejących zobowiązań Gminy.

Poniższa tabela zawiera zobowiązania kredytowe Gminy Bodzentyn z kapitałem pozostałym do spłaty na koniec 2023 r.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Tabela 4. Zobowiązania z tytułu produktów kredytowych pozostałe do spłaty na dzień 31.12.2023 (jeżeli nie wskazano inaczej)

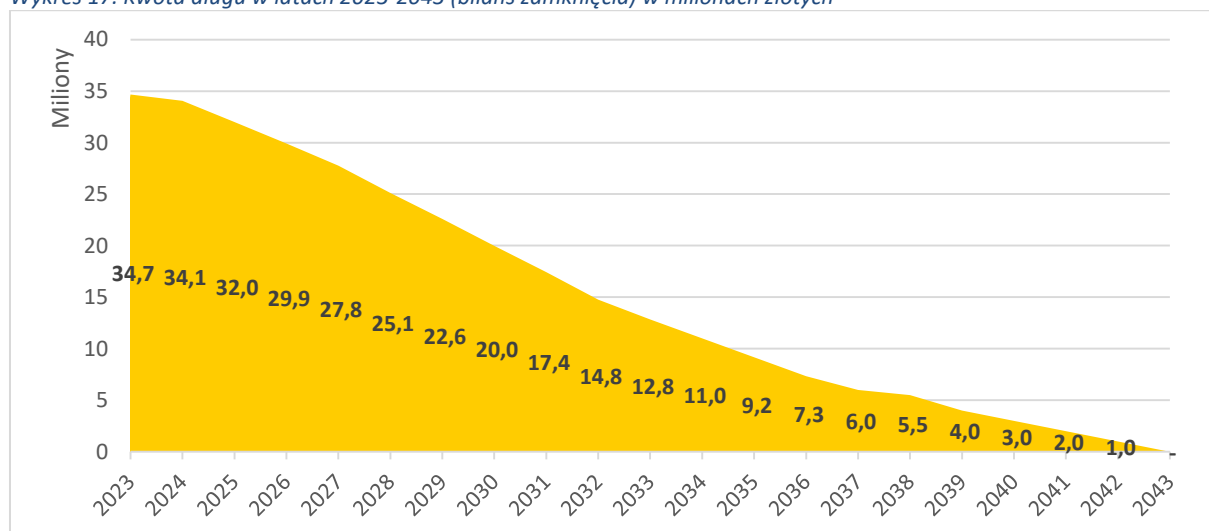
L.p.	Tytuł dłużny	Kwota kapitału pozostałego do spłaty	Marża	Rok całkowitej spłaty
1	kredyt BPS Kielce	11 440 000,00	1,19%	2032
2	kredyt BPS Kielce	5 000 000,00	0,86%	2043
3	kredyt BPS Kielce	4 300 000,00	0,90%	2039
4	kredyt BPS Kielce	3 084 000,00	1,24%	2032
5	Kredyt BPS Stopnica	2 700 000,00	0,72%	2037
6	kredyt BPS Kielce	2 000 000,00	0,85%	2037
7	kredyt BPS Kielce	800 000,00	1,19%	2031
8	kredyt BPS Połaniec	700 000,00	1,08%	2033
9	pożyczka WFOŚ	821 046,00	stałe 1,95%	2033
10	pożyczka WFOŚ	423 811,61	stałe 1,95%	2030
11	obligacje NWA	3 400 000,00	1,75%	2032
SUMA		34 668 857,61		
	w tym do spłaty w 2024 r.	612 720,00		

źródło: opracowanie własne na podstawie umów kredytowych

Jak wynika z tabeli, na koniec 2023 roku dług Gminy z tytułu kredytów, pożyczek i obligacji to łącznie prawie 34,7 mln zł.

Poniższy wykres prezentuje zadłużenie z tytułu zaciągniętych przez Gminę Bodzentyn zobowiązań długoterminowych na koniec kolejnych lat, zakładając spłatę zgodnie z obowiązującymi harmonogramami.

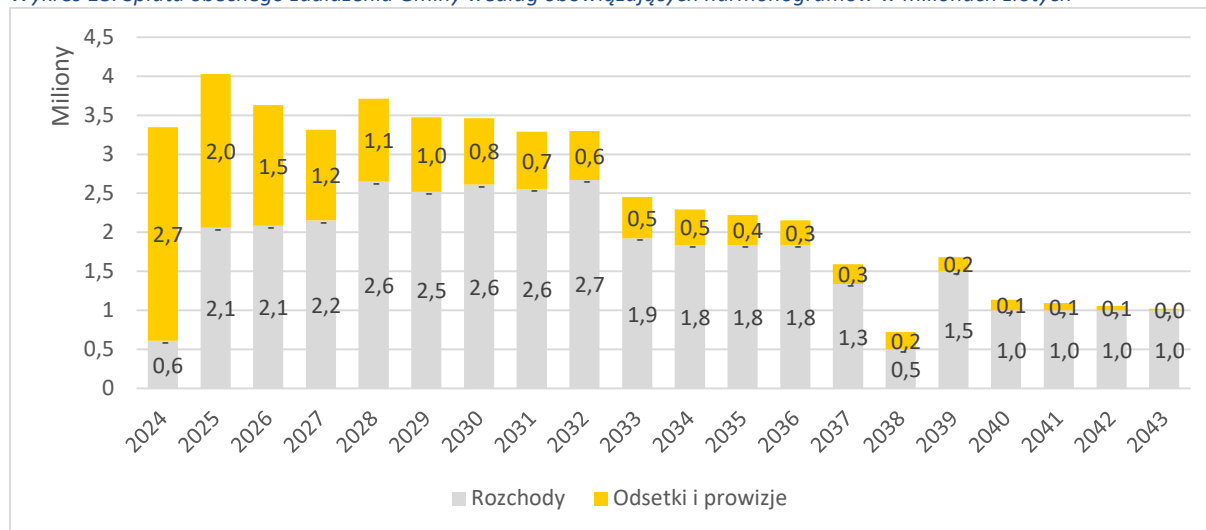
Wykres 17. Kwota długu w latach 2023-2043 (bilans zamknięcia) w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

W kolejnych 7 latach, to jest do końca 2031 roku, Gmina powinna blisko połowę posiadanego długu z tytułu produktów kredytowych wg stanu planowanego na koniec 2023 r. (17,2 mln zł z 34,7 mln zł). Kolejny wykres przedstawia spłaty długu w poszczególnych latach.

Wykres 18. Spłata obecnego zadłużenia Gminy według obowiązujących harmonogramów w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Jak wynika z analizy, spłata długu Gminy Bodzentyn została zaplanowana nierównomiernie. W latach 2025 - 2032 łączne spłaty kapitału i odsetek kształtują się na poziomie ok. 3,4 mln - 4,1 mln zł. Same raty kredytowe w tych latach to 2,1 - 2,7 mln zł rocznie. W praktyce oznacza to, że aby możliwa była spłata tych zobowiązań w obecnym kształcie ze środków własnych Gminy, nadwyżka budżetowa powinna co roku wynosić co najmniej 2,1 mln zł. W takiej sytuacji konieczne jest podniesienie poziomu nadwyżek bieżących poprzez zwiększenie dochodów i obniżenie wydatków bieżących oraz dostosowanie harmonogramu spłat długów Gminy do jej realnych możliwości.

Ponad powyżej opisane zadłużenie Gmina będzie musiała pozyskać dodatkowe finansowanie zwrotne, aby zbilansować budżet na 2024 r. Szczegółowa analiza potrzeb finansowych na 2024 r. i możliwości spłaty zadłużenia przez Gminę została przeprowadzona w osobnym rozdziale dot. pozyskania finansowania.

f. Zobowiązania krótkoterminowe i poręczenia

Oprócz zobowiązań długoterminowych Gmina Bodzentyn posiada kredyt w rachunku bieżącym do spłaty do końca 2024 r. na kwotę 9,0 mln zł. Wg ustaleń Gmina będzie w stanie spłacić ten kredyt z dochodów bieżących, m.in. z dodatkowych środków dla Bodzentyna w ramach, tzw. „kroplówki” dla JST na kwotę 10 mld zł w 2024 roku. Kwota dochodów z tego tytułu dla Bodzentyna ma wynieść 2,0

mIn zł⁷ i Gmina powinna ją otrzymać najpóźniej na początku listopada 2024 r. W związku z tym finansowanie z budżetu państwa nie uwzględnia pozyskania środków na spłatę tego kredytu.

Gmina Bodzentyn jest poręczycielem pożyczki dla Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych sp. z o.o., na rzecz WFOŚiGW w Kielcach. Kwota poręczenia uwzględniona w WPF z tego tytułu wynosi łącznie 22,6 mln zł w latach 2024 – 2038 co istotnie obniża zdolność kredytową Gminy, ponieważ to poręczenie jest traktowane:

- a) jako wydatek bieżący (pogarsza prawą stronę wzoru z art. 243 ufp),
- b) podobnie jak rozchód (pogarsza lewą stronę wzoru z art. 243 ufp).

g. Podsumowanie

Powodem wezwania Gminy Bodzentyn do opracowania Programu jest przede wszystkim przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu obsługi zadłużenia wyznaczonego przez nierówność z art. 243 ufp oraz trudności płynnościowe, do których w 2024 r. istotnie przyczyniły się wysokie koszty oświaty. Przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu obsługi zadłużenia jest bezpośrednim skutkiem niedostosowania harmonogramów spłaty istniejących zobowiązań do aktualnych możliwości zadłużeniowych Gminy oraz pośrednim skutkiem zbyt dużych wydatków bieżących oraz stagnacji dochodów bieżących. Konieczne są działania naprawcze we wszystkich wymienionych wyżej obszarach.

⁷<https://samorzad.pap.pl/kategoria/finanse/jest-decyzja-o-podziale-10-mln-zl-dla-jednostek-samorzadu-terytorialnego-lista>; dostęp 09.10.2024 r.

II. Przedsięwzięcia naprawcze w zakresie dochodów i wydatków od 2025 r.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, JST może uchwalić program postępowania na okres maksymalnie 3 kolejnych lat budżetowych, zatem wdrażając działania naprawcze przyjęto efektywny czas realizacji PPN przez 3 pełne lata budżetowe tj. 2025 – 2027. Celem długoterminowych przedsięwzięć naprawczych przedstawionych poniżej jest odzyskanie płynności finansowej przez Gminę Bodzentyn oraz uzyskanie odpowiedniej zdolności obsługi długu w ramach indywidualnego limitu obsługi zadłużenia z art. 243 ufp. Działania zostały zaplanowane w ten sposób, aby w możliwie najmniejszym stopniu dotknęły ogółu społeczności Gminy.

a. Ograniczenie wydatków bieżących

1. Ograniczenie zatrudnienia i kosztów usług w Urzędzie Gminy

Gmina Bodzentyn planuje ograniczenie zatrudnienia w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych. Przyjęto, że z początkiem 2025 roku (1 stycznia 2025) zatrudnienie zostanie zmniejszone o 9 etatów – 6 etatów ulegnie likwidacji a 3 połączeniu z innymi stanowiskami.

Koszt ZUS pracodawcy powiększa średnie koszty miesięczne o 20%.

Oszczędności w roku 2025 wyniosą 639 403 złotych. Kwota ta uwzględnia konieczność wypłaty odpraw dla zwalnianych pracowników. Oszczędności począwszy od 2026 roku wzrosną do poziomu 852 538 złotych rocznie.

Dodatkowo zaplanowano zmniejszenie wydatków związanych z usługami obcymi w Urzędzie i jednostkach zależnych (w tym kosztów promocji Gminy). Założono ograniczenie wydatków w tym obszarze o 50 000 złotych w roku 2025 i 100 000 złotych rocznie w kolejnych latach.

Zaplanowane efekty finansowe podsumowuje tabela poniżej:

Tabela 5. Ograniczenie wydatków w Urzędzie Gminy Bodzentyn (etaty/PLN)

Działania	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Zlikwidowane etaty	0	9	9	9	9	9	9
Oszczędności wygenerowane	0	639 403	852 538	852 538	852 538	852 538	639 403
Ograniczenie kosztów usług obcych	0	50 000,0	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Łącznie UG	0	689 403	952 538	952 538	952 538	952 538	689 403

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn

2. Oświata

Sieć oświatowa w Gminie obejmuje pięć szkół podstawowych. Liczbę uczniów (wraz z przedszkolami) wg stanu na dzień 01.07.2024 r. przedstawia tabela poniżej.

Tabela 6. Sieć szkół w Gminie Bodzentyn

Szkoła Podstawowa w:	Liczba uczniów
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Bodzentynie	321
Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Psarach Starej Wsi	77
Szkoła Podstawowa im. Poetów Doliny Wilkowskiej w Świętej Katarzynie	150
Szkoła Podstawowa w Woli Szczygiełkowej	35
Zespół Szkół we Wzdole Rządowym	245
łącznie	828

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn

Wydatki oświatowe stanowią główny element kosztów w Gminie. Konieczne jest podjęcie zdecydowanych działań w tym obszarze w celu ograniczenia kosztów i uzyskania nadwyżki bieżącej w JST. Z tego względu w Planie Postępowania Naprawczego zaplanowano likwidację najmniejszej z placówek oświatowych w Gminie Bodzentyn, tj. szkoły podstawowej w Woli Szczygiełkowej.

Ze względu na konieczność zachowania procedur, w tym uzyskania niezbędnych zgód Kuratorium Oświaty likwidacja placówek może nastąpić najwcześniej z 1 lipca 2025 roku. W roku 2025 zaplanowano konieczność wypłaty odpraw zwalnianym nauczycielom (6 miesięcy) oraz pracownikom technicznym (3 miesiące) stąd poziom potencjalnych oszczędności uzyskanych z tytułu zamknięcia placówki będzie ograniczony. W kolejnych latach zaplanowano zmniejszenie kosztów funkcjonowania szkoły w Woli Szczygiełkowej praktycznie do zera (założono jedynie koszty utrzymania budynków). Jednocześnie w analizie uwzględniono konieczność przeniesienia uczniów z placówki do innych szkół w Gminie Bodzentyn i zapewnienie ich dowozu.

Dodatkowo założono ograniczenie zatrudnienia w pozostałych placówkach o 6 etatów nauczycielskich oraz 4 etaty obsługowe.

Zestawienie prognozowanych oszczędności w ramach wydatków oświatowych prezentuje tabela poniżej.

Tabela 7. Planowane oszczędności w zakresie wydatków oświatowych Gminy Bodzentyn (PLN)

Oświata	2025	2026	2027	2028	2029
1. Likwidacja placówki w Woli Szczygłowej	715 000	1 950 000	1 950 000	1 950 000	1 950 000
2. Ograniczenie zatrudnienia w oświacie					
a) etaty obsługowe	123 840	247 680	247 680	247 680	247 680
b) etaty nauczycielskie	280 800	561 600	561 600	561 600	561 600
Wzrost kosztów dowozu uczniów i dzieci przedszkolnych	-42 400	-106 000	-106 000	-106 000	-106 000
Razem oświata	1 077 240	2 653 280	2 653 280	2 653 280	2 653 280

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn

b. Wzrost dochodów bieżących

1. Dodatkowe dochody z tytułu podatku od środków transportu

Władze Gminy podjęły działania mające na celu pozyskanie dodatkowych dochodów od środków transportu. Działania te skupiają się na przyciągnięciu przedsiębiorstw leasingowych i zwiększenia liczby pojazdów zarejestrowanych w Gminie. Zgodnie z szacunkami pozwoli to zwiększyć dochody Gminy Bodzentyn o około 200 000 – 300 000 złotych rocznie. Planowany wzrost dochodów w poszczególnych latach prezentuje tabela poniżej.

Tabela 8. Planowany wzrost dochodów z tytułu podatku od środków transportu (PLN)

Dodatkowe dochody z tytułu podatku od środków transportu	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Opłata	1400	1400	1400	1400	1400	1400
liczba dodatkowych pojazdów	75	145	220	220	75	75
Razem	105 000	203 000	308 000	308 000	105 000	105 000

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn

2. Wprowadzenie opłaty klimatycznej

Od początku roku 2025 w Gminie Bodzentyn będzie obowiązywać opłata klimatyczna. Wprowadzenie opłaty przyczyni się do uzyskania dodatkowych wpływów do budżetu w wysokości około 500 000

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

złotych rocznie. Szczegółowe zestawienie planowanych wpływów z tytułu opłaty klimatycznej prezentuje tabela poniżej.

Tabela 9. Opłata klimatyczna – zwiększenie wpływów do budżetu (PLN)

Opłata klimatyczna	2025	2026	2027	2028	2029
Opłata – wartość z rozporządzenia (1 dzień pobytu)	3,22	3,22	3,22	3,22	3,22
liczba miejsc noclegowych	850	850	850	850	850
wykorzystanie w ciągu roku miejsc noclegowych	50%	50%	50%	50%	50%
Razem	499 503	499 503	499 503	499 503	499 503

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Bodzentyn

c. Podsumowanie

Planowane działania w zakresie ograniczenia wydatków bieżących i zwiększenia dochodów Gminy Bodzentyn przełożą się na ograniczenie deficytu bieżącego o 2 371 146 złotych w roku 2025, a docelowo od roku 2027 o 4 413 320 złotych rocznie.

III. Pozyskanie finansowania

Całkowite istniejące zadłużenie Gminy z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i obligacji to na koniec 2023 roku 34,7 mln zł, co stanowi 53% dochodów bieżących tego roku. Tabela ze szczegółami poszczególnych zobowiązań znajduje się w rozdz. dot. analizy finansów Gminy Bodzentyn w latach 2021 - 2024.

Rewizja budżetu ujawniła niesfinansowane braki w budżecie Gminy na kwotę 22,5 mln zł. Ponadto nowe finansowanie dłużne jest konieczne dla restrukturyzacji aktualnego zadłużenia Gminy Bodzentyn, w celu dostosowania harmonogramu spłat do możliwości Gminy po wdrożeniu działań naprawczych.

Aby potwierdzić faktyczną kwotę koniecznego nowego finansowania dłużnego, jego strukturę oraz wybrać odpowiedni instrument, należy przeanalizować zdolność kredytową Gminy. Dopuszczalne limity obsługi zadłużenia opisuje art. 243 ustawy o finansach publicznych. Aby Gmina Bodzentyn mogła rozpocząć funkcjonowanie poza programem postępowania naprawczego, musi spełniać wymogi m.in. tego artykułu ustawy. Zgodnie z art. 240a ust. 4 ufp jednostka może nie spełniać wymagań z art. 242-244 ufp w okresie realizacji PPN, zatem w przypadku realizacji PPN w latach 2025 - 2027 Gmina koniecznie musi spełnić te wymogi najpóźniej w 2028 r. Natomiast w oparciu o art. 224 ust. 1 pkt 2 lit. c jednostka może nie spełniać tych wymagań **do momentu ostatecznej spłaty pożyczki udzielonej z budżetu państwa**. Gmina Bodzentyn w programie naprawczym uwzględniła pozyskanie przychodu w formie pożyczki z budżetu państwa w 2024 r. na restrukturyzację części istniejącego zadłużenia oraz sfinansowanie planowanego deficytu budżetu z terminem spłaty do końca 2040 r., zatem Gmina powinna spełniać wytyczne z art. 242 – 244 najpóźniej z początkiem 2040 r.

a. Analiza zdolności kredytowej

Organ stanowiący JST (poza programem postępowania naprawczego) nie może uchwalić budżetu, którego realizacja spowoduje przekroczenie wskaźnika maksymalnej dopuszczalnej spłaty opisanego w art. 243 ufp.

Zdolność kredytowa w danym roku jest wyliczana jako średnia arytmetyczna wskaźników jednorocznych z siedmiu poprzednich lat. Wskaźnik jednoroczny stanowi stosunek sumy nadwyżki bieżącej powiększonej o wydatki na obsługę zadłużenia i sprzedaży majątku do dochodów bieżących za dany rok, pomniejszonych o dotacje bieżące. Dodatkowo nadwyżki bieżące w liczniku tego ułamka są korygowane odpowiednio o dochody i wydatki z tytułu dotacji bieżących UE. Dotacje z UE (zarówno bieżące, jak i majątkowe) nie mają zatem żadnego wpływu na zdolność kredytową.

Ustalana relacja łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym spłat i wykupów określonych w art. 243 ust. 1 do planowanych dochodów bieżących budżetu nie może przekroczyć średniej arytmetycznej z obliczonych dla ostatnich siedmiu lat relacji dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące do dochodów bieżących budżetu zatem indywidualny wskaźnik zadłużenia dla Gminy Bodzentyn wygląda następująco:

$$\frac{(R + O)}{Db} \leq \sum_{i=1}^7 \frac{Dbei - Wbei + Sm *}{Dbi}$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

- *R* - planowana na rok budżetowy łączna kwota z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek oraz wykupów papierów wartościowych,
- *O* - planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji,
- *Db* - planowane na rok, na który ustalana jest relacja, dochody bieżące budżetu pomniejszone o dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące,
- *Dbei* - dochody bieżące w roku poprzedzającym o *i*-lat rok, na który ustalana jest relacja, pomniejszone o dotacje i środki o charakterze bieżącym na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2,
- *Dbi* - dochody bieżące w roku poprzedzającym o *i*-lat rok, na który ustalana jest relacja, pomniejszone o dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące,
- *Wbei* - wydatki bieżące w roku poprzedzającym o *i*-lat rok, na który ustalana jest relacja, pomniejszone o wydatki bieżące z tytułu spłaty rat zobowiązań zaliczanych do tytułu dłużnego, o którym mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2, wydatki bieżące na obsługę długu oraz wydatki bieżące na realizację programu, projektu lub zadania finansowanego z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2,
- *Sm** – sprzedaż mienia. Dotyczy lat 2024 – 2025. Dopuszczalny limit spłaty długu liczony od 2026 r. nie będzie liczony w oparciu o sprzedaż mienia.

Jak wynika z powyższej nierówności, od 2026 roku bezpośredni wpływ na dopuszczalny poziom obsługi długu przez JST będą miały nadwyżki bieżące wypracowane w 7 latach poprzedzających dany rok budżetowy w relacji do dochodów bieżących jednostki pomniejszonych o środki celowe.

Ustawa o finansach publicznych z 2009 r. dopuszcza zaciąganie długu przez JST w postaci kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Zgodnie z zapisami ustawy, JST mogą zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe m.in. właśnie na pokrycie planowanego deficytu budżetu oraz spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów⁸.

Badając zdolność kredytową przyjęto następujące założenia dot. dochodów i wydatków w kolejnych latach:

1. Dochody bieżące – w tym zakresie zmiany wprowadzone od 2025 roku, poza opisanymi wcześniej działaniami naprawczymi, opierają się na podstawie zmiany ustawy o dochodach jst uchwalonej we wrześniu 2024 r. oraz założeniu corocznego wzrostu z tytułu waloryzacji poszczególnych kategorii dochodów. W 2025 r. dochody z tytułu podatków PIT i CIT oraz przyjęto na podstawie prognozowanych dla Bodzentyna kwot wynikających z oceny skutków regulacji wdrożenia nowych przepisów dot. dochodów jst, natomiast w latach następnych zwaloryzowano je o wskaźnik inflacji PKB realny. Dochody z subwencji w 2025 roku przyjęto podobnie jak dochody z PIT i CIT z uwzględnieniem jednorazowej subwencji ekologicznej na kwotę 3,0 mln zł. Dochody z dotacji bieżących i pozostałych dochodów bieżących od 2025 r. zwaloryzowano o wskaźnik inflacji. Wartości wskaźników inflacji i PKB realnego od 2025 r. zostały zaczerpnięte z dokumentu „*Wytyczne dotyczące założeń makroekonomicznych na potrzeby wieloletnich prognoz finansowych jednostek samorządu terytorialnego. Aktualizacja – maj 2024 r.*”
2. Dochody ze sprzedaży majątku – brak dochodów z tego tytułu.
3. Wydatki bieżące – prognoza od 2025 roku została sporządzona w oparciu o wyliczenia kosztów obsługi długu oraz założenia dotyczące możliwych do wypracowania nadwyżek operacyjnych będących pochodnymi poziomu dochodów i wydatków. Koszty obsługi długu zostały wyliczone na podstawie charakterystyki posiadanych i planowanych zobowiązań oraz harmonogramów ich spłaty. Należy wziąć pod uwagę, że w przypadku restrukturyzacji zadłużenia koszty obsługi długu mogą wzrosnąć lub zmaleć, w zależności od ceny finansowania oraz harmonogramu jego spłaty. Koszt odsetkowy, wpływając na poziom nadwyżki budżetowej, pośrednio wpływa także na dopuszczalny limit obsługi długu.

W celu wyliczenia odsetek wykorzystano faktyczne wartości marży każdego zobowiązania oraz odpowiednie dla nich stawki bazowe. Przyjęto, że stawki bazowe WIBOR wyniosą: 5,0% w 2025 roku, 4,0% w 2026 roku oraz 3,0% w pozostałych latach prognozy.

Wydatki bieżące bez kosztów obsługi długu oparto o dwa założenia:

⁸ Art. 89 ust. 1 ufp.

- Średnioroczne tempo wzrostu wydatków bieżących w latach 2017 – 2023 wyniosło 7,70%, zatem w celach ostrożnościowych, przyjęto, że wydatki te wzrosną w 2025 r. o 8,0%.
 - w latach 2025 - 2026 są odpowiednio niższe, zgodne z wynikiem założonych działań rewizyjnych i naprawczych. Zatem wydatki bieżące bez obsługi długu w 2025 r. = wydatki bieżące w 2024 r. powiększone o 8% minus efekt działań naprawczych w 2025 r. W 2026 roku wydatki te pomniejszono o kolejne efekty działań naprawczych oraz zwaloryzowano proporcjonalnie do prognozowanego wzrostu dochodów bieżących. Dzięki temu, że Gmina będzie stopniowo spłacać swoje zobowiązania, odsetki od nich zmaleją, a nadwyżka bieżąca powinna stopniowo wzrastać z upływem lat. Waloryzację wg wzrostu dochodów bieżących przyjęto również w kolejnych latach.
4. Wydatki majątkowe – zostały zaprognozowane z uwzględnieniem wykazu przedsięwzięć oraz możliwości samodzielnego finansowania inwestycji wynikających z wypracowanej nadwyżki operacyjnej. Od 2025 roku, ze względu na brak określonych na ten moment dalszych planów inwestycyjnych przekraczających możliwości własne Gminy, założono limit wydatków majątkowych na maksymalnym możliwym poziomie, niewymagającym pozyskania finansowania zwrotnego.

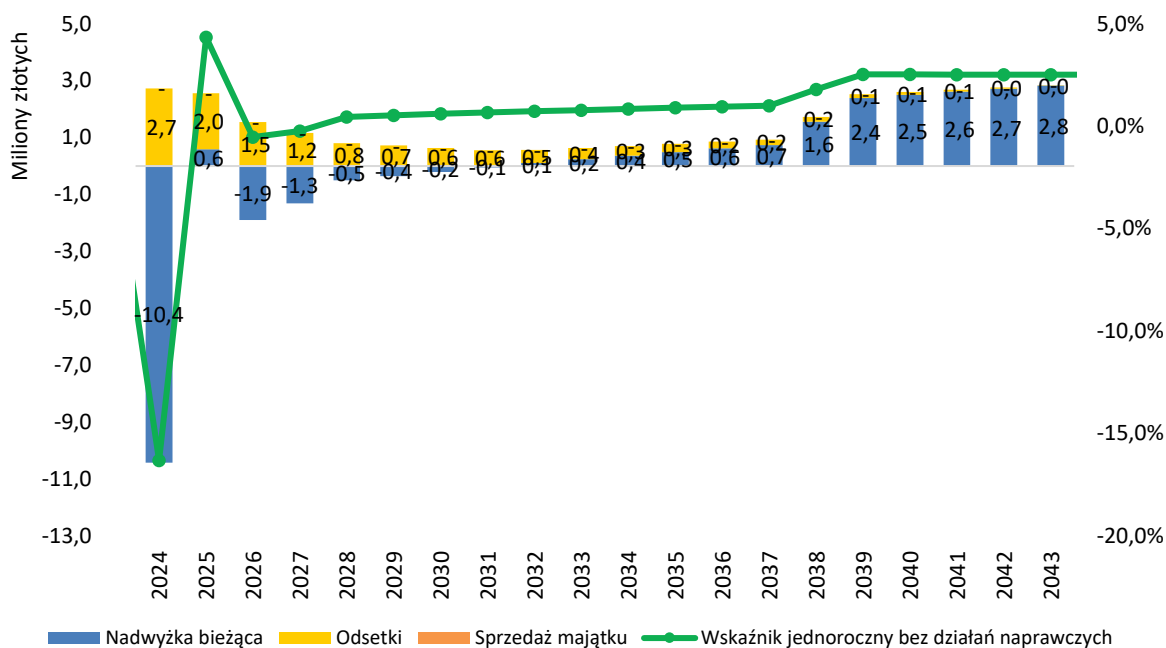
W tym miejscu kolejno zostanie omówiona zdolność kredytowa Gminy z punktu widzenia planu budżetu zrewidowanego w ramach analizy finansów i nowej prognozy przygotowanej o powyższe założenia (bez działań naprawczych) oraz po wprowadzeniu do planu budżetu i WPF działań naprawczych dot. dochodów i wydatków.

Zdolność spłaty długu bez działań naprawczych

Poniższy wykres przedstawia prognozę dotyczącą wyniku operacyjnego oraz sprzedaży majątku Jednostki, które składają się na wskaźnik jednoroczny z art. 243 ufp, w latach 2024 - 2043, tj. w okresie spłaty istniejącego zadłużenia wg obowiązujących harmonogramów, bez wdrożenia działań naprawczych.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 19. Wielkość nadwyżki bieżącej, sprzedaży majątku i wskaźnika jednorocznego bez działań naprawczych

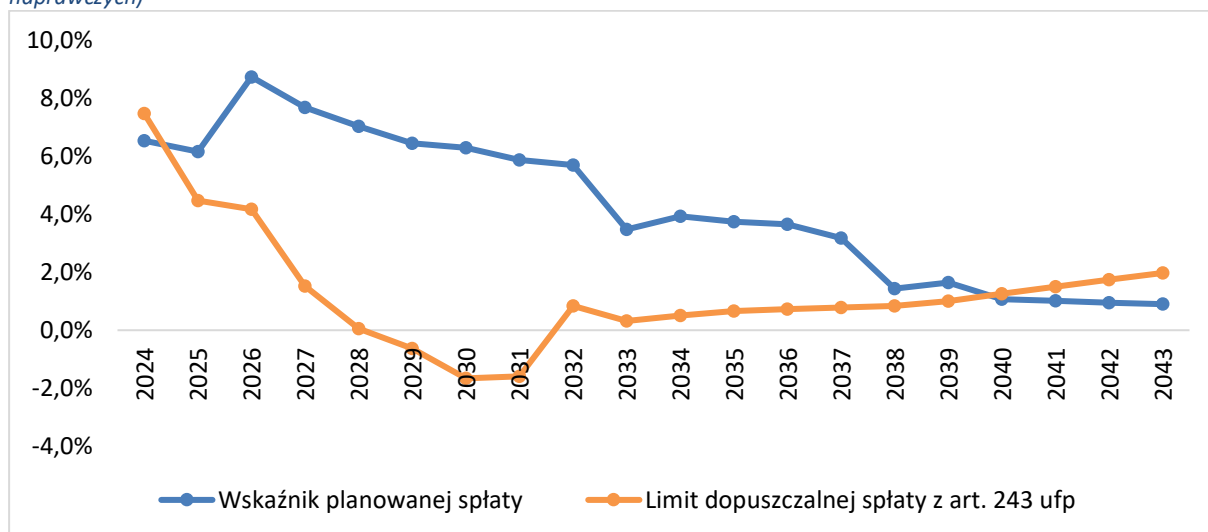
źródło: opracowanie własne

Wielkość nadwyżki operacyjnej pomniejszonej o środki celowe względem dochodów bieżących pomniejszonych o dotacje bieżące decyduje o wysokości wskaźnika jednorocznego z art. 243 ufp, który kształtuje zdolność Gminy do obsługi zadłużenia. Średnia wskaźników jednorocznych z siedmiu poprzednich lat kształtuje wskaźnik maksymalnej dopuszczalnej spłaty długu w danym roku.

W budżecie na 2024 r., po wprowadzeniu zmian po rewizji planu budżetu, zaplanowano deficyt bieżący na poziomie 10,4 mln zł, co bardzo niekorzystnie wpłynie na zdolność obsługi długu. W 2025 r. Gmina co prawda osiąga nadwyżkę bieżącą, ale wynika ona z jednorazowego uwzględnienia subwencji ekologicznej. W kolejnych latach Gmina notowałaby deficyty bieżące. Wg prognozy, bez działań naprawczych Gmina osiągnęłaby nadwyżkę bieżącą dopiero w 2032 roku. Kolejne rysunki przedstawiają wskaźniki planowanych oraz maksymalnych dopuszczalnych spłat według art. 243 ufp, obliczone w oparciu o wyżej opisane założenia, bez zmian w strukturze długu Gminy, w ujęciu procentowym.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 20. Wskaźniki maksymalnej i planowanej spłaty istniejącego zadłużenia w ujęciu procentowym (bez działań naprawczych)

źródło: opracowanie własne

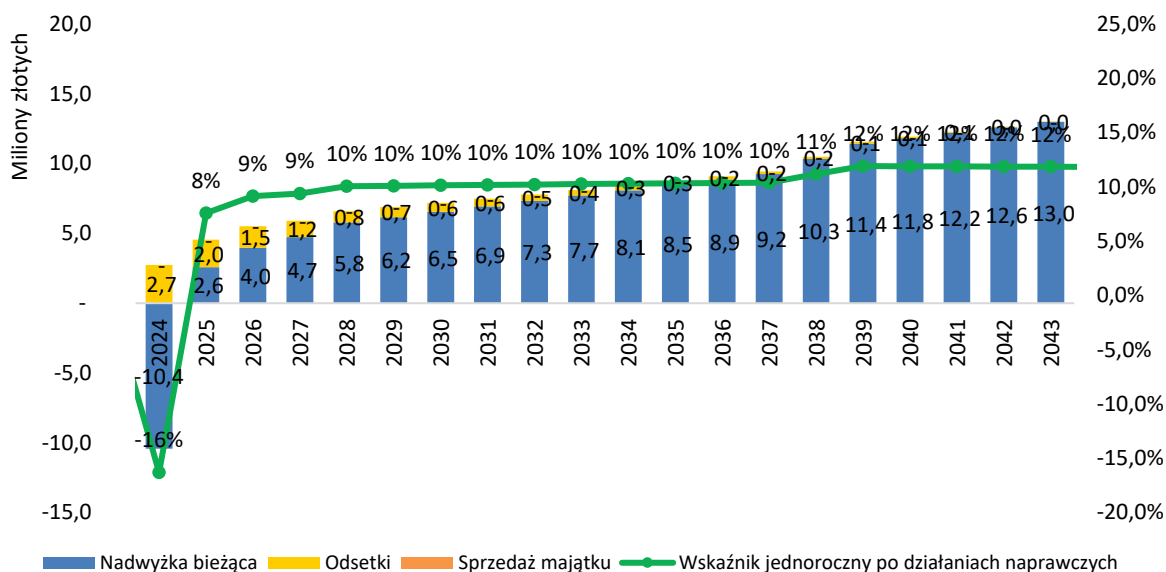
Prognoza wskazuje na to, że bez działań naprawczych Gmina będzie w stanie spełnić ustawowe wymogi w zakresie indywidualnego wskaźnika dopuszczalnej spłaty długu z art. 243 ufp dopiero w 2040 r. Jest to jednocześnie skutek zbyt niskich wyników bieżących budżetu jak i zbyt wysokich spłat długu w stosunku do możliwości Gminy. Niniejszy program postępowania naprawczego przewiduje działania w obu ww. aspektach. W pierwszej kolejności przedstawiony zostanie wpływ opisanych w poprzednim rozdziale przedsięwzięć naprawczych na podniesienie zdolności obsługi długu przez Gminę Bodzentyn.

Zdolność spłaty długu po uwzględnieniu działań naprawczych

Poniższy wykres przedstawia prognozę dotyczącą wyniku operacyjnego oraz sprzedaży majątku Jednostki, które składają się na wskaźnik jednoroczny z art. 243 ufp, w latach 2024-2043, tj. perspektywie 19-letniej, po wdrożeniu działań naprawczych w zakresie dochodów i wydatków.

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 21. Wielkość nadwyżki bieżącej, sprzedaży majątku i wskaźnika jednorocznego z działaniami naprawczymi dot. dochodów i wydatków

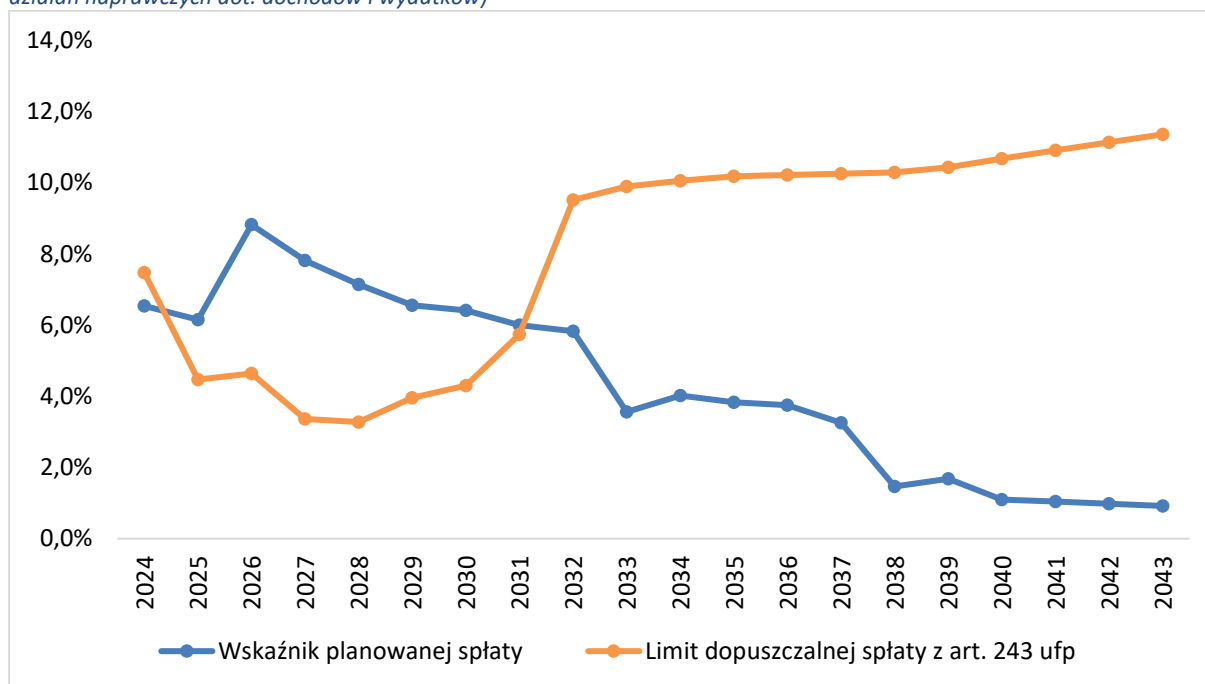
źródło: opracowanie własne

Dzięki zaplanowanym działaniom naprawczym w zakresie dochodów i wydatków bieżących Gminy Bodzentyn prognozowane nadwyżki bieżące znacząco wzrosły (od 2026 r. do poziomu co najmniej 4,0 mln zł). Istotnie wpłynęło to na wielkość wskaźnika jednorocznego z art. 243. Należy wziąć pod uwagę, że nie wszystkie działania naprawcze mogą okazać się skuteczne i realne wykonanie prognoz może być niższe.

Jeżeli przyjęte działania naprawcze powiodą się, wskaźniki jednoroczne Gminy Bodzentyn powinny wzrosnąć do poziomu 10 - 12%, dzięki czemu Bodzentyn znajdzie się powyżej poziomu średniego dla polskich samorządów (ok. 10%). Faktyczne wykonanie wskaźników jednorocznych będzie zależało od kosztów zaplanowanych działań naprawczych (w tym restrukturyzacji zadłużenia), powodzenia ich przeprowadzenia oraz utrzymania dyscypliny budżetowej w kolejnych latach.

Kolejny wykres prezentuje wskaźniki planowanych oraz maksymalnych dopuszczalnych spłat według art. 243 ufp, obliczone w oparciu o wyżej opisane założenia, bez zmian w strukturze długu Gminy, w ujęciu procentowym.

Wykres 22. Wskaźniki maksymalnej i planowanej spłaty istniejącego zadłużenia w ujęciu procentowym (po wprowadzeniu działań naprawczych dot. dochodów i wydatków)

źródło: opracowanie własne

Zaplanowane działania naprawcze dotyczące dochodów i wydatków przyniosły wymierne skutki. Prognoza limitu dopuszczalnej spłaty z art. 243 istotnie wzrosła. Ponadto zgodnie z prognozą, bez zmiany harmonogramów spłat istniejących zobowiązań Gmina spełniłaby wymogi art. 243 ufp już od 2032 r., tj. o 8 lat wcześniej niż bez działań naprawczych.

b. Określenie potrzeb finansowych i plan restrukturyzacji

Dodatkowe finansowanie dłużne dla zbilansowania budżetu 2024

Niedobory finansowe do pokrycia poprzez nowe finansowanie zwrotne zgodnie wynikami analizy planem budżetu na 2024 r. i WPF (po wprowadzeniu planu działań naprawczych dot. dochodów i wydatków) dotyczą roku 2024 i wynoszą łącznie **22.605.949,79 zł**, w tym:

- **612.720,00 zł** na spłatę rat kredytów i pożyczek,
- **21.993.229,79 zł** na sfinansowanie części deficytu budżetu Gminy Bodzentyn w 2024 r.

Finansowanie dłużne w celu restrukturyzacji zadłużenia w 2024 r.

Do całkowitej wcześniejszej spłaty w ramach restrukturyzacji zadłużenia w 2024 r. wytypowano 3 kredyty o najmniej korzystnej charakterystyce, tj. wyższej marży lub/i harmonogramie niedopasowanym do zdolności kredytowej Gminy (spłata w najbliższych latach). Wymieniono je w poniższej tabeli wraz z całkowitą kwotą spłaty pozostałą do spłaty na koniec 2024 roku (raty wynikające z harmonogramów oraz wcześniej spłacany pozostały kapitał).

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Tabela 10. Kredyty brane pod uwagę w procesie restrukturyzacji zadłużenia

L.p.	Tytuł dłużny	Kwota kapitału, stan planowany na 31.12.2024 r.	Oprocentowanie	Umowny rok całkowitej spłaty
1	kredyt BPS Kielce	700 000,00	WIBOR 3M + 1,19%	2031
2	kredyt BPS Kielce	11 080 000,00	WIBOR 3M + 1,19%	2032
3	kredyt BPS Kielce	3 084 000,00	WIBOR 3M + 1,24%	2032
SUMA		14 864 000,00		

Źródło: opracowanie własne

Pozostałe kredyty nieobjęte restrukturyzacją na kwotę 14,7 mln zł są oparte o niską marżę (poniżej 1%) oraz o korzystny harmonogram spłaty, ponieważ posiadają karencję w spłacie kapitału aż do 2032 roku, zatem nie są brane pod uwagę przy restrukturyzacji. Przyjmując powyższe założenia kwota nowego finansowania w celu zrestrukturyzowania części istniejącego zadłużenia powinna wynieść **14.864.000 zł**. Jej wyłącznym celem będzie sfinansowanie operacji zmiany struktury istniejących na chwilę powstania niniejszego dokumentu zobowiązań.

Łączna kwota potrzebnego finansowania

Biorąc pod uwagę potrzeby Gminy w zakresie pokrycia deficytu, spłat istniejących zobowiązań oraz restrukturyzacji, łączna kwota pożyczki z MF w 2024 roku wynosi 37.469.949,79 zł z czego:

- 21.993.229,79 zł na planowany deficyt budżetu,
- 612.720,00 zł, na spłatę rozchodów zgodnie z harmonogramami spłat,
- 14.864.000 zł na restrukturyzację części istniejącego zadłużenia.

Kolejna tabela zawiera proponowany harmonogram spłaty w latach kapitału skonsolidowanego zadłużenia i pozostałych zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek.

Tabela 11. Proponowany harmonogram spłaty częściowo skonsolidowanego zadłużenia w latach 2024-2043 w złotych

L.p.	1	2	3	4	5
status	istniejące	planowane			
Rok	Kredyty, pożyczki i obligacje niepodlegające restrukturyzacji	Kwota pożyczki z MF w 2024 roku	Suma spłat ze zmianami strukturą długu w ramach działań naprawczych	Suma spłat przed zmianami w długu	Różnica [3- 4]
2024	612 720	-	15 476 720	612 720	14 864 000
2025	302 720		302 720	2 056 720	- 1 754 000
2026	302 720	1 369 959,79	1 672 670	2 082 720	- 410 050
2027	352 720	1 800 000	2 152 720	2 152 720	-
2028	302 720	100 000	402 720	2 648 720	- 2 246 000

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

2029	352 720	100 000	452 720	2 518 720	- 2 066 000
2030	946 976	2 100 000	3 046 976	2 612 976	434 000
2031	934 212	2 200 000	3 134 212	2 550 212	584 000
2032	934 212	2 600 000	3 534 212	2 670 212	864 000
2033	1 923 138	2 600 000	4 523 138	1 923 138	2 600 000
2034	1 835 000	2 200 000	4 035 000	1 835 000	2 200 000
2035	1 835 000	2 300 000	4 135 000	1 835 000	2 300 000
2036	1 835 000	2 400 000	4 235 000	1 835 000	2 400 000
2037	1 335 000	3 100 000	4 435 000	1 335 000	3 100 000
2038	500 000	4 700 000	5 200 000	2 840 000	2 360 000
2039	1 500 000	4 600 000	6 100 000	3 840 000	2 260 000
2040	1 000 000	5 300 000	6 300 000	3 340 000	2 960 000
2041	1 000 000	-	1 000 000	3 340 000	- 2 340 000
2042	1 000 000	-	1 000 000	3 340 000	- 2 340 000
2043	1 000 000	-	1 000 000	3 340 000	- 2 340 000
2044	-	-	-	2 340 000	- 2 340 000
2045	-	-	-	2 340 000	- 2 340 000
2046	-	-	-	2 340 000	- 2 340 000
2047	-	-	-	2 340 000	- 2 340 000
RAZEM	19 804 857,61	37 469 949,79	72 138 807,40	58 068 857,61	14 069 949,79

Źródło: opracowanie własne

Ze względu na działalność Gminy w realiach programu naprawczego przyjęto, że jedyną drogą pozyskania finansowania jest finansowanie w formie pożyczki z budżetu państwa. Oprocentowanie pożyczki z ministerstwa powinno być niższe niż w przypadku pozyskania środków z rynku finansowego, aktualnie jest to pół stopy redyskonta weksli (SRW), lecz nie mniej niż 1,5%. SRW na moment opracowania programu naprawczego (październik 2024 r.) wynosi 5,80%.

Dla spłaty finansowania zaciąganego na pokrycie tegorocznego deficytu budżetowego i spłaty rat kredytów konsolidacji ustalono karencję na spłatę kapitału do końca 2025 roku oraz piętnastoletni okres całkowitej spłaty. W ten sposób dług Gminy z tytułu pożyczki zaciągniętej w 2024 roku zostanie spłacony w całości do końca 2040 roku. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może uchwalić wieloletnią prognozę finansową oraz budżet jednostki, które nie zachowują relacji określonej w art. 242-244 w okresie realizacji programu postępowania naprawczego, przy czym niezachowanie relacji może dotyczyć jedynie **spłat zobowiązań istniejących na dzień uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz spłat pożyczki otrzymanej z budżetu państwa.**

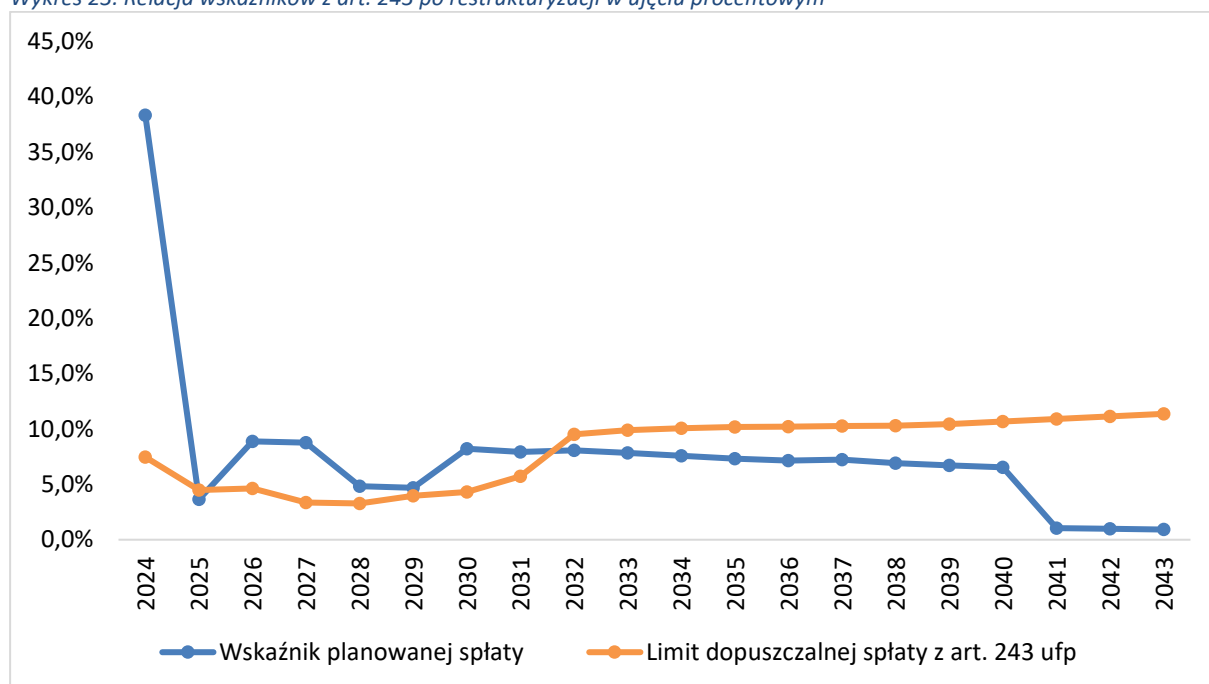
W okresie realizacji PPN tj. w latach 2025 – 2027 Gmina nie będzie mogła realizować nowych zadań inwestycyjnych, co będzie sprzyjać spłacie zobowiązań. Mimo to w WPF w latach 2025 - 2027. zarezerwowano niewielkie kwoty środków (0,02 – 0,05 mln zł) w ramach limitu wydatków

majątkowych, które na etapie prognozy mogą stanowić pewien „margines bezpieczeństwa” w przypadku niepowodzenia lub przesunięcia w czasie części zaplanowanych działań naprawczych.

Poniższe grafiki przedstawiają kolejno:

- relację wskaźników z art. 243 w ujęciu procentowym po zaciągnięciu nowych zobowiązań w 2024 roku i restrukturyzacji zobowiązań zgodnie z powyższym harmonogramem;
- spłatę długu po restrukturyzacji długu wraz z nominalnym wskaźnikiem dopuszczalnej spłaty.

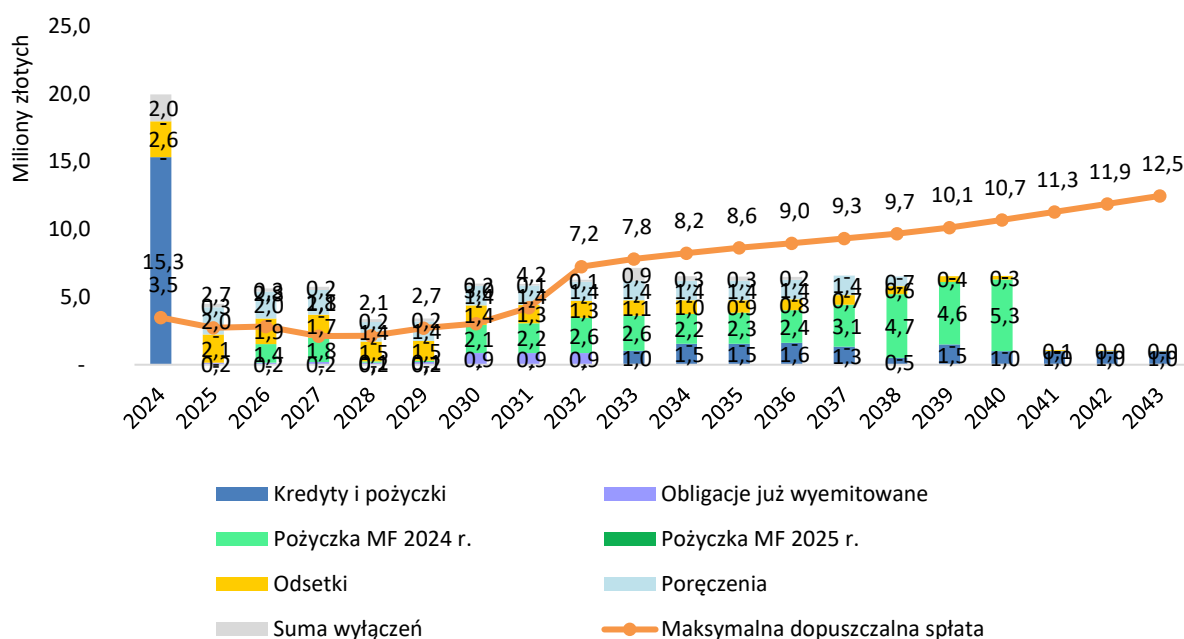
Wykres 23. Relacja wskaźników z art. 243 po restrukturyzacji w ujęciu procentowym

źródło: opracowanie własne

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Wykres 24. Harmonogram spłat zadłużenia przed i po restrukturyzacji w milionach złotych

źródło: opracowanie własne

Odsetki przedstawione na wykresie obliczono przy oprocentowaniu na poziomie połowy stopy redyskonta weksli dla nowych przychodów. Pozostałe założenia prognozy pozostały niezmienione. Po konsolidacji zadłużenia Gmina przekroczy dopuszczalny poziom spłaty zadłużenia z art. 243 ufp w latach 2024 - 2031. Niespełnienie relacji wynika ze spłaty zobowiązań istniejących na moment uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz pożyczki z MF, a zatem jest dopuszczalne⁹. Charakterystyka spłaty zobowiązań:

- spłata pożyczki z MF rozpocznie się od 2026 r. z uwagi na zaplanowane wysokie wydatki z wykazu przedsięwzięć wieloletnich w 2025 r.
- W latach 2026 – 2027 spłaty pożyczki na kwotę 1,4 i 1,8 mln zł z uwagi na zaplanowane wydatki majątkowe jednoroczne współfinansowane ze środków UE (po 4,0 mln zł rocznie),
- W latach 2028 – 2029 spłaty pożyczki po 0,1 mln zł rocznie z uwagi na zaplanowane wysokie wydatki z wykazu przedsięwzięć wieloletnich w tych latach (po 5,2 mln zł rocznie)
- Od 2030 roku z uwagi na brak istotnych planów inwestycyjnych kwoty spłaty pożyczki wzrastają do poziomu 2,1 mln zł rocznie i więcej.

Wobec powyższych założeń co do harmonogramu spłat i rewizji zdolności do spłaty długu po uwzględnieniu działań naprawczych Gmina powinna spełnić wymagania z art. 243 ufp od 2032 roku.. Poniższa tabela przedstawia rozchody i wydatki majątkowe w latach 2025 – 2032:

⁹ Art. 240a ust. 4 ufp

Program Postępowania Naprawczego dla Gminy Bodzentyn

Tabela 12. Rozchody i wydatki majątkowe w latach 2025 – 2043 w WPF na podstawie PPN

rok	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Wydatki majątkowe (2.2)	6 490 239	3 971 142	4 179 421	5 245 998	5 246 398	2 858 242	3 164 506	3 344 806	2 395 180
W tym Wydatki majątkowe wieloletnie (10.1.2)	6 490 239	3 000 000	0	5 245 451	5 245 451	0	0	0	0
Wyd. maj. jednorocz. współfin. ze środków UE (9.4)	3 678 266	3 945 000	4 054 596	0	0	0	0	0	0
Rozchody (5)	302 720	1 672 670	2 152 720	402 720	452 720	3 046 976	3 134 212	3 534 212	4 523 138
W tym spłata pożyczki z mf	0	1 369 949,79	1 800 000	100 000	100 000	2 100 000	2 200 000	2 600 000	2 600 000

2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043
3 338 618	3 683 218	4 037 618	4 295 817	4 716 759	5 052 900	5 376 200	11 217 500	11 604 100	11 996 700
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4 035 000	4 135 000	4 235 000	4 435 000	5 200 000	6 100 000	6 300 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
2 200 000	2 300 000	2 400 000	3 100 000	4 700 000	4 600 000	5 300 000	0	0	0

źródło: opracowanie własne

W latach 2026 – 2027 pozostała, dostępna kwota na wydatki majątkowe (różnica między wierszami 2.2, a 10.1.2 lub 9.4 w WPF) wynosi między 0,03 mln zł a 0,1 mln zł. Stanowi to swego rodzaju rezerwę na niezaplanowane wydatki.

c. Wybór instrumentu dłużnego

Ustawa o finansach publicznych z 2009 r. dopuszcza zaciąganie długu przez JST w postaci kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych przez jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z zapisami ustawy, JST mogą zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe m.in. właśnie na pokrycie planowanego deficytu budżetu oraz spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów¹⁰.

Gmina Bodzentyn znajduje się w szczególnej sytuacji postępowania naprawczego. Działanie w realiach PPN praktycznie przekreśla szanse Gminy na otrzymanie finansowania na rynku bankowym. Po wdrożeniu PPN Gmina mogłaby jedynie próbować uzyskać finansowanie od instytucji parabankowych, co oznaczałoby bardzo wysokie koszty odsetkowe od takiego finansowania i przyczyniłoby się do jeszcze większych problemów finansowych Gminy. **W związku z tym jedyną i najbardziej optymalną formą finansowania jest pożyczka z budżetu państwa.**

Jednym z głównych powodów wdrożenia działań naprawczych jest brak możliwości uzyskania nowego finansowania kredytem bankowym przez Gminę Bodzentyn w 2024 r. W takim przypadku Gmina może zwrócić się do Ministerstwa Finansów o udzielenie preferencyjnie oprocentowanej pożyczki.

Pożyczka z budżetu państwa

W związku z koniecznością realizacji zadań publicznych oraz wypełniania istniejących zobowiązań Gmina Bodzentyn planuje również złożyć wniosek do Ministra Finansów z prośbą o udzielenie pożyczki z budżetu państwa. Otrzymanie takiej pożyczki jest obwarowane szeregiem wymagań formalno-prawnych oraz wymaga akceptacji Ministra Finansów, co może pochłonąć znaczną ilość czasu.

Jednostce samorządu terytorialnego może być udzielona pożyczka z budżetu państwa, jeżeli¹¹:

- jednostka samorządu terytorialnego realizuje postępowanie naprawcze lub przystępuje do jego realizacji oraz
- z analizy programu postępowania naprawczego wynika, że w stopniu wysoce prawdopodobnym:
 - nastąpi poprawa sytuacji finansowej tej jednostki oraz skuteczności w wykonywaniu jej ustawowych zadań,
 - zachowane zostaną zasady określone w art. 242-244, na koniec roku, w którym upływa termin spłaty pożyczki,
 - zapewniona zostanie spłata wraz z odsetkami.

¹⁰ Art. 89 ust. 1 ufp.

¹¹ Art. 224 ust. 6 ufp

Szczegółowy zakres informacji niezbędnych do dokonania oceny Minister Finansów określił w rozporządzeniu¹². Zgodnie z zapisami rozporządzenia przedmiotem umowy jest opracowanie elementów wniosku o udzielenie pożyczki z budżetu państwa, czyli właśnie m.in. programu postępowania naprawczego, a także uzyskanie szeregu opinii, oświadczeń i zaświadczeń. Pożyczka jest zabezpieczona w co najmniej 100% kwoty wierzytelności z tytułu umowy pożyczki. Zabezpieczenie wierzytelności z tytułu umowy pożyczki stanowią weksle własne in blanco lub akt notarialny o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 5 kodeksu cywilnego.

Za pozyskaniem środków poprzez pożyczkę z budżetu państwa przemawia **preferencyjne oprocentowanie** takiej wierzytelności, które prawdopodobnie będzie wynosić połowę stopy redyskonta weksli, zatem obecnie **ok. 2,90%** p.a.

¹² Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2010 w sprawie pożyczek z budżetu państwa udzielanych jednostkom samorządu terytorialnego w ramach postępowań ostrożnościowych lub naprawczych (Dz.U. Nr 257, poz. 1730)

IV. Podsumowanie Programu Postępowania Naprawczego

Kolegium RIO w Kielcach w uchwale Nr 95.2024 z dnia 5 września 2024 r. wezwało Gminę Bodzentyn do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego oraz przedłożenia tego programu celem zaopiniowania do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach.

W uzasadnieniu do ww. uchwały, w wyniku przeprowadzonego przez RIO postępowania wyjaśniającego, Kolegium RIO stwierdziło pogarszającą się sytuację finansową Gminy, zagrożenie dla realizacji zadań publicznych i prawidłowej gospodarki finansowej przez Gminę Bodzentyn w 2024 r. i latach kolejnych oraz niezachowanie relacji określonej w art. 243 ufp.

Przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu obsługi zadłużenia jest bezpośrednim skutkiem niedostosowania harmonogramów spłaty istniejących zobowiązań do aktualnych możliwości zadłużeniowych Gminy oraz pośrednim skutkiem zbyt dużych wydatków bieżących oraz stagnacji dochodów bieżących. Konieczne są działania naprawcze we wszystkich wymienionych wyżej obszarach.

Po urealnieniu możliwych dochodów podatkowych i koniecznych wydatków (głównie w działach 801 i 600), okazało się, że niesfinansowana część deficytu budżetowego wynosi 22,0 mln zł z czego deficyt bieżący 10,4 mln zł. Wraz z ratami kredytów i pożyczek Gminy zapadającymi w 2024 r. dla zbilansowania budżetu w 2024 r. po wdrożeniu doraźnych działań naprawczych konieczne jest zorganizowanie nowego finansowania dłużnego na kwotę w przybliżeniu 22,6 mln zł.

Kolejnym krokiem jest wdrożenie trwałych działań w celu podniesienia dochodów i obniżenia wydatków bieżących Gminy.

W niniejszym programie zaplanowano szereg działań naprawczych zmierzających do sytuacji, w której Gmina będzie w możliwie najkrótszym okresie spełniała relacje określone w art. 243 ufp. Zaplanowane działania w ramach niniejszego programu postępowania naprawczego mają skutkować:

- trwałym wzrostem dochodów bieżących,
- trwałym ograniczeniem wydatków bieżących,
- sfinansowaniem deficytu i części rozchodów z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek w 2024 r.
- sfinansowaniem rozchodów z tytułu zaciągniętych kredytów w 2024 r. w ramach restrukturyzacji zadłużenia,

Wśród działań podnoszących dochody bieżące zaplanowano:

- podjęcie działań na przyciągnięciu przedsiębiorstw leasingowych i tym samym zwiększenia liczby pojazdów zarejestrowanych w Gminie,
- wprowadzenie opłaty klimatycznej

Działania te mają przełożyć się na podniesienie wyniku budżetu o **0,6 mln złotych w 2025 r. oraz w kolejnych latach o ok. 0,7 – 0,8 mln zł rocznie.**

Wśród działań naprawczych na rzecz ograniczenia wydatków bieżących zaplanowano:

- Ograniczenie wydatków związanych z bieżącym funkcjonowaniem Urzędu Gminy i jednostek podległych poprzez zmniejszenie zatrudnienia o 9 etatów,
- Ograniczenie kosztów oświaty poprzez likwidację 1 placówki oświatowej (SP w Woli Szczygiełkowej),
- Ograniczenie kosztów usług obcych (w tym kosztów promocji Gminy).

Działania te mają przełożyć się na podniesienie wyniku budżetu o **1,8 mln złotych w 2025 r., aby w kolejnych latach przekroczyć 3,6 mln złotych rocznie.**

Łącznie efekt netto zaplanowanych działań wyniesie **+2,4 mln zł w 2025 r., 4,3 mln zł w 2026 r., a od 2027 r. więcej niż + 4,4 mln zł rocznie.**

Po wprowadzeniu planowanych działań naprawczych z zakresu dochodów i wydatków zaplanowano sfinansowanie planowanego deficytu budżetu i oraz spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów, w szczególności w ramach restrukturyzacji wskazanej części zobowiązań kredytowych. Ustalono, że brakujące kwoty **w 2024 roku to 37.469.949,79 zł** z czego:

- **21.993.229,79 zł** na planowany deficyt budżetu,
- 612.720,00 zł, na spłatę rozchodów zgodnie z harmonogramami spłat,
- 14.864.000,00 zł na restrukturyzację części istniejącego zadłużenia.

Gmina zaciągnie nowe zobowiązania dłużne w ww. wysokości w formie pożyczki z budżetu państwa, a spłata kapitału odbędzie się w latach 2026-2040 – struktura spłaty opiera się na wnioskach z analizy zdolności kredytowej.

V. Plan wdrożenia programu naprawczego

Zaplanowane działania długoterminowe, tj. od 2025 r. zostaną wdrożone zgodnie z zapisami jak poniżej.

a. Wzrost dochodów bieżących

Zwiększenie dochodów z tytułu oraz opłaty klimatycznej – wraz z podjęciem uchwały w sprawie przez Radę Gminy, tj. w IV kwartale 2024 r. Dodatkowe dochody z tytułu podatku od środków transportu – od 2025 r.

b. Ograniczenie wydatków bieżących

1. Oszczędności w funkcjonowaniu Urzędu Gminy – z chwilą podjęcia uchwał budżetowych i WPF na kolejne lata zgodnych z niniejszym programem postępowania naprawczego.
2. Ograniczenie kosztów funkcjonowania systemu oświaty w Gminie
 - a. Likwidacja Szkoły Podstawowej w Woli Szczygłowej – od 01.07.2025 r.
3. Ograniczenie wydatków na promocję – z chwilą podjęcia uchwał budżetowych i WPF na kolejne lata zgodnych z niniejszym programem postępowania naprawczego.

c. Pozyskanie finansowania

Konieczne jest pozyskanie finansowania zwrotnego w 2024 roku Przyjęto, że będzie to do końca roku.

UZASADNIENIE

Podstawą do podjęcia niniejszej Uchwały jest podjęcie przez Kolegium RIO w Kielcach Uchwały nr 95/2024 z dnia 5.09.2024 r. w sprawie wezwania Gminy Bodzentyn do opracowania i uchwalenia Programu Postępowania Naprawczego.

Kolegium RIO nie dostrzegło możliwości uchwalenia WPF z zachowaniem relacji , o których mowa w art. 242-243 Ustawy o finansach publicznych. Biorąc powyższe pod uwagę, jak wspomniano powyżej, Kolegium RIO wezwało gminę Bodzentyn do opracowania i uchwalenia programu postępowania naprawczego spełniającego wymogi art. 240a ust. 2-7 Ustawy o finansach publicznych oraz przedłożenia programu celem zaopiniowania do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Kielcach.

W związku z powyższym należało przyjąć niniejszą Uchwałę.